

TOQQISSISIMANEQ ATUGARISSAARNERLU

- Meeqqat inuusuttuaqqallu ineriartorneranni qanoq tapersorsor-
sinnaanerlugit najoqqutassatut atuagaq

NIELS PETER RYGAARD, MORTEN JAC
JANNIE MIKKELSEN & JOSEFINE ULBRICHSEN

Forlaget key2see

TRYGHED OG TRIVSEL
En bog om hvordan vi støtter børn og unges udvikling

e-bogen er udgivet for Fairstart Fonden på forlaget key2see – Forlagsnr.: 982298
Ansvarshavende redaktør: Morten Jac

ISBN: 978-87-982298-5-8

Interviews, tekster og fotos: Jannie Mikkelsen, Josefine Ulbrichsen,
Niels Peter Rygaard og Morten Jac fra Fairstart Fonden
Samt foto fra eksterne:
Maren Marie Kristiansen foto s. 49
Jenseeraq Poulsen foto s. 12

Et foto er fra bogen Inuit-Images d'Ammassalik, Groenland, 1934-1936 af Robert Gessain (1907-1986). Det har ikke været muligt at finde frem til opretshaverne

Oversætter: Susi Hinrup/Dia Jensen
Layout: Josefine Ulbrichsen/Cubix - Peter Schramm

Bogen er udgivet med støtte fra Oak Foundation Denmark

Tak til alle jer, der lod jer interviewe og til andre, som har bidraget:
Susi Hinrup, Dia Jensen, Aviåja Lyngø, Andu Schiødt Pikilak, Conni Gregersen, Dorthe Davidsen, Magnus Kristiansen, Michael Pivat, Otto Haraldsen, Thomas Samuelsson, Trudy Kretzmann.

Bogen er baseret på vores forskning i Grønlands kultur, vores researchrejser og mødet med de mange instruktører, som Fairstart Fonden har uddannet siden 2018 samt mange andre kilder og kontakter.

I den forbindelse vil vi sige et særligt tak til Martha Abelsen, Hans Peder Barlach, Julie Wilche, Arnakátak Jensen, Naja Marie Lyberth Lund, Andu Schiødt Pikilak, der har givet os mulighed for at få et indblik i den grønlandske kultur.

©2023 All rights reserved (Tekster og fotos): FAIRSTART FONDEN/FORLAGET KEY2SEE
Enhver form for kopiering og uddrag for bogen er omfattet af ophavsretten
E-bogen må anvendes og distribueres frit i sin helhed.
Bogen må ikke gøres til genstand for salg, da den er til fri afbenyttelse.
Hvis du er i tvivl om ophavsret og tilladelse, kan du henvende dig til
Morten Jac fra Fairstart Fonden på info@fairstartfoundation.com

**FAIRSTART
FONDEN**
HELP CHILDREN SAVE THE WORLD

TOQQISSISIMANEQ ATUGARISSAARNERLU

**- Meeqqat inuusuttuaqqallu ineriartorneranni qanoq tapersorsor-
sinnaanerlugit najoqqutassatut atuagaq**

**NIELS PETER RYGAARD, MORTEN JAC
JANNIE MIKKELSEN & JOSEFINE ULBRICHSEN**

Forlaget key2see

Atuakkap imarisaa

Atuarnissaanut ilitersuut.....	7
Siulequt, Martha Abelsen.....	9
Aallarniut.....	11
Apersorneqartoq Aviâja Egede Lyngede.....	12-13

Immikkoortoq 1

Inuunermi toqqissisimasumik attaveqarnek qanoq isumaqarpa?.....	15-17
- Tunngaviumik attaveqarnermut teori	
- Attaveqalersarnek inoorlaallu qarasaa inerinneqanngitsoq	
- Avissaarnissamut annilaaganeq attaveqarnermilu pissusilersuutit	
- Meeqqap toqqissisimasumik tunngaveqarnera toqqissisimasumik attaveqarnermik pilersitsisarpoq	
- Meeraanermi toqqissisimanermik amigaaateqarnerup kinguneri	
Apersorneqartoq Conni Gregersen.....	18-19

Immikkoortoq 2

Uanga nammineq annaasaqarnermik avissaarnermillu misigisaqarnikuugaluarlunga, qanoq ilillunga meerara toqqissisimanermik tunisinnaavara?.....	20-21
- Qaqugukkut annaasaqarnermik avissaarnermillu misigisarpugut?	
- Siusissukkut annaasaqarnek avissaarnerlu qanoq ililluni kingornuttaganngortarnera	
- Nipituumik eqqartuigit – misigisatit pillugit allanut avitseqateqarit!	
Apersorneqartoq Andu Schiødt Pikilak.....	22

Immikkoortoq 3

Qanoq iliorluni meeqqat inuusuttuaqqallu ulluinnarni nuannaarlutillu toqqissisimasunngortinneqarsinnaappat?.....	23-25
- Misigissutsitit meeqqamut takutittakkit	
- Tikikkuminartuugit toqqissisimavimmillu tunngaviliigit	
- Meeqqap qanoq misigisimaneramik atuaasinaanerit piumasaqarniarninnut iluaqutaasinaavoq	
- Meeraq misiginneqatigalugu takutiguk – meeqqatulli pissusilersornak	
- Meeqqat mikineranniit qanoq eqqarsarnerlutit misigisimanerlutillu eqqartuisarit	
Apersorneqartoq Otto Haraldsen.....	26-27

Immikkoortoq 4

Meeqqat inuusuttuaqqallu piginnaasaat ineriartortinniarlugit akisussaaqataatitsineq.....	28-29
- Meeraq akuerineqartutut toqqissisimanermillu	

misigitiguk

- Ulluinnarni pisarneq malillugu ajunngitsumik aalajager-simasunik suliaqarnermik pilersitsigit	
Apersorneqartoq Magnus Kristiansen.....	30-31

Immikkoortoq 5

Meeqqat inuusuttuaqqallu toqqissisimanngitsumik atassuteqarnermi pissusilersuutai suuppat – qanorlu toqqissisimalernissaat anguniarlugu iliuuseqarsinnaavit?.....	32-35
- Meeqqat isumassorneqarnissamut naatsorsuutaat siusinnerusukkut misilittakkanik aallaaveqarput	
- Meeraq akuersaanngitsumik attaveqarnermut pissusilik	
- Meeraq ilasseraanngitsoq qanoq ililluni naapinneqarsinnaava?	
- Meeraq arlariinnik pissusilersuutilik	
- Meeraq arlariinnik pissusilersuutilik qanoq naapinneqarsinnaava?	
- Meeraq innarlerneqarsimasumik attaveqarnermi pissusilersortoq	
- Qanoq ililluni meeraq innarlerneqarsimasumik attaveqartartoq naapinneqarsinnaava?	
Apersorneqartoq Trudy Kreutzmann.....	36-37

Immikkoortoq 6

Meeqqat inuusuttuaqqallu annaasaqarsimallutik qisuariataat pillugit qanoq ililluta ammasumik oqaloqatigiissinnaavagut?.....	38-41
- Meeqqap iliuusaata takutittarjaa qamani qanoq migisigimanera	
- Annaasaqarnek misigeriigaq inuunermi nukittorsaatinn-gortinnera	
- Illit oqaluttuarnerit aallaavigalugu meeqqap misigissut-sini paasisinnaanngornissaanut ikiorsinnaavat	
- Nutaamik takkuttoqaraagat allallu eqimattamiit avis-saaraagata	
Apersorneqartoq Dorthe Davidsen.....	42-43

Immikkoortoq 7

Atuarfimmi meeqqat inuusuttuaqqallu qanoq atuar-tinneqarsinnaappat?.....	44-47
- Meeqqat soqutigillutik ilikkarusussusaannut suna apor-fjusarpa?	
- Atuartut ilikkarnissamut piareersimanissaat ilinniartits-isoqatigiittut qanoq siuarsarneqarsinnaava?	
- Tatigeqatigiinnerup aallartisarnera	
- Meeqqat arlaatigut misigisaqarsimasut assigiinngitsu-mik piginnaasaqarlutik ineriartortarput	
- Ataasiinnaarmik aallussisinaanermut piffissami sivisuu-mi piginnaanngorsarniarnek sungiusarneqassaaq	
Apersorneqartoq Susi Hinrup.....	48-49

Immikkoortoq 8

Inuusuttuaqqat qanoq tapersorsorneqarsinnaappat?.....	50-52
- Inuusuttunngornermi attaveqarneq	
- Inuusuttuaqqat attaveqarniarneranni tapersorsuisinnaaneq	
- Inuusuttuaqqat peroriartornerminni toqqissimangitsumik attaveqariaasillit	
- Inuusuttuaqqat angelarsimaffiup avataanut inissineqarsimasut qanoq ikiorneqarsinnaappat?	
- Kinguaassiutinut tunngasunik ammasumik oqaloqatigiigitsi	
- Inooqatigiinnermi attaveqarneq pillugu oqaloqatigiigitsi	
- Siunissaq, isumalluarneq sinnattullu	
Apersorneqartoq Thomas Samuelsson.....	54-55

Immikkoortoq 9

Suliat pitsaasut ingerlatiinnarnissaat.....	56-57
- Atuareerpatit	
- Ikiortissanik aallerfissaqarpoq	
- Annertunerusumik paasisaqarusukkuut	
Apersorneqartoq Michael Pivat.....	58-59

Ilanngussaq/bilag

Tunngaviusumikatuakkat najoqqutarineqartut kiisalu atuaqqinnissamut periarfissat.....	60
---	----

Asasara atuakkamik atuartoq

Una atuagaq najoqqutassiaq ataatsimut tamanut angajoqqaanut, isumassuisunut kiisalu Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutigalugu meeqqanik inuusuttuaqqanillu suliaqartunut atorneqarsinnaavoq. Uani atuakkami siunnersuutitik atorluarsinnaasunik pissarsiaqarsinnaavutit, qanoq ililluni ulluinnarni meeqqanut inuussuttuaqqanullu nuannersumik toqqissisimanartumillu ingerlavissaannik pilersitsisinnaanerlutit.

Oak Foundation Denmark tapersiisoralugu una E-bog atuagaq pilersinneqarpoq, tamanillu akeqanngitsumik pissarsiarineqarsinnaalluni. Atuagaq una allanut iluaqutaasinnaasutut isigigukku ingerlateqqinnissaanut tikilluaqquusaalluarputit.

Qallunaatut kalaallisullu atuagaq naqitaq uani nassaarisinnaavat: www.fairstartfoundation.com/ebog

Atuarnissaanut ilitsersuut

Atuagaq qulingiluanik immikkoortoqarpoq, tamarmik immikkut qulequtaqartunik, annerusumik minnerusumilluunniit meeqqanut attaveqarnermik meeqqanullu perorsaariaatsimik attuumassuteqarlutik. Immikkoortut tamaasa naanerini atuarsinnaavatit inuit assigiinngitsut Kalaallit Nunaanniittut apersorneqarnerani, apersorneqartut isiginnittasii soqutigintartut, misigisaat imaluunniit inuussutissarsiutigalugu sulinerminni misigisaat immikkoortumi eqqartorneqartumut attuumassuteqartarput.

Ingerlaarnerni naammattoortarumaarpatit QR-kodet linkillu isiginnaagassianik imallit, taakkunani takusinnaavatit qulequttami pineqartumut assersuutit assigiinngitsut. Immikkoortut naanerni apeqqutitik eqqarsaatigsarialinnik imaqartarumaarput, nutaanik ilisimasaqalernernut iluaqutaasinnaasunik.

Atuakkap naggataani atuakkat atorneqarsimasut allattorsimaffiat allassimavoq, tassanilu misissuinerit uannaga atuakkamik tunngaviliisut itinersumik paasisassarsiorfigisinnaavatit.

Siulequt

Nuannaarutigingaarlugu uumap atuakkap najoqqutasiap siulequtaanut allannissannut akuersisimavunga, atuakkap pisariaqartinneqarluartup attaveqatigiinnermut perorsaanermullu tunngasumut qallunaatut kalaalisullu saqqummertumut. Atuagaq una akeqanngilaq digitalikkullu saqqummertuulluni, atuagaq utaqqisimasaq tamanut ataatsimut tunngaviliisoq. Una najoqqutassatut atuagaq tamanut nunatsinniittunut inuttut ilinniakkatigullu assiigiinngitsorpassuarnik tunuliaquteqarsinnaasunit atorreqarsinnaavoq, angajoqqaanit, meeqqanut inuusuttuaqqanullu isumassuisunit, minnerunngitsumililu inuusuttissarsiutigalugu sullissisunit.

Uanga ilimagivara nunatsinni meeqqat inunngortut nunarsuatsinni asanarnerpaatut tikilluaqquneqartartut. Tamanna tunngaveqarpoq, kulturitsinniimmat inuiaqatigiit ingerlaannarnissaannut kinguaariit amerliartornissaat pisaqartinneqarnera. Inuiaqatigiinni ikitunnguusuni meeqqat toqusarnerat annertusimavoq, taamaattumik meeqqat nuannaarutigineqartarneri qaammatini siullerni ukiunilu siullerni inuuneranni malunnartorujussuusarpoq. Nunani sukkasuumik ineriartortuni soorlu aamma nunatsinni, sukkasuumik ineriartornerup kingunerivaa, perorsaanermi ileqqut malinnaajunnaarneri.

Sukkasuumillu ineriartornerup kingunerisaasa ilagivaat angerlarsimaffiup avataanut inissineqartariaqartartut amerliartuinnarneri. Qanigisanut attaveqatigiinneq ulluinnarni pigaaruteqarluinnarsimasoq ajoraluartumik takussaajunnaariartuaarpoq. Ukiuni kingullerni qujartumik ammasumik eqqartueqatigiinneq ulluinnarni atugaaleriartuinnarpoq, ilaqutariittullu ataqatigiilluarneq eqquteqqikkiartuaarneqaqqilerluni.

Ullumikkut ilaqutariit ingerlalluartut allaat ulluinnarni naapittakkaminnik imaannaanngitsunik qaaginiarnerminni iliussissanik ujartuisalerput, angajoqqaammi

ilaquttallunniit qanittumi najugaqanngimmata apere-riaannaanngillat. Una atuagannguaq najoqqutassiaq tamatsinnut assigiimmik tunngaviliisoq, pisunut assiginngitsunut eqqartornissaat ajornakusoorsinnaasunut atorneqarsinnaavoq.

Uunga atuakkamut pingaaruteqartumut tapersiisunut, tamanut qujanaq.

Martha Abelsen

Isumaginninnermut, Suliffeqarnermut, Nunamullu Namminermut Naalackersuisoqarfimmi pisortaq

Atuakkaminngaanniit Inuit-Images d'Ammassalik, Groenland, 1934-1936 af Robert Gessain(1907-1986)

Aallarniut

“Meeqqamik perorsaaniarnermi inuiaqatigiit tamarmik pisariaqartinneqarput”, ussatit ilaat taama nipeqarpoq. Ullutsinni inuiaqatigiinni inooriaatsimut akerliusutut ippoq, ullutsinnimi ataasiakkaatut inuuneqariartorneq annertusiartorpoq. Piffinnik mikisuniit illoqarfinnut anginerusunut ilinniariartorlutik suliarlorlutilluunniit nutsernerit nunarsuarmit tamarmi takussaagaluttuinnarput. Kalaallit Nunaanni aamma taamaappoq. Tamannalu isumaqarpoq, amerlasuut ilaquuttatik ikinngutitik qimallugit nuuttarnerat, kingunerisarpaalu meeqqanik isumaginninnermi ikiornerneqarnissamut pisariaqartitsinnermi avatangiisinit ikiorneqarsinnaannginneq.

Qangaanerusoq meeqqanut perorsaariaatsimut kingumut utilaarutta, taamanikkut takusinnaavarput ataatsimut akisussaaqatigiilluta perorsaaneq ingerlassimallutigu. Aanaakkut, akkaakkut, angaakkut, ajakkut atsaakkullu illoqarfeqatigalugit taamaasilluni meeqqanik isumaginninnermi taakku ikiortigineqarsinnaasarlutik. Meeqqallu angajoqqaaginnarniunngitsoq sumiiffigisami inersimasunit tamanik aamma akisussaafigineqarsinnaasarlutik. Tamatumalu kingunerisarpaa meeqqat inersimasunik toqqissisimaffigisinnaasamik saaffissaqartuaannarnerat. Anaanaasut meeqqat timiminnut attuumatillugit nermusimasarpaat. Tamanna isumaqarpoq anaanaasup suliaqarluni ulapinnerata nalaani meeqqat qanilaassusermik timimillu attuumasaqarnissamik pisariaqartitsinerat matussuserneqartartoq. Qangaanerusorlu takuneqarsinnaasarpog suliasanut assigiinngitsunut meeqqanut naleqquttunik meeqqat suliaqarlutik ikiuisartut. Meeqqat inersimasut aalisarnerannut, nerisassiornerannut, atisanik mersornerannut allanulluunniit ikiuuttut, taamaasilluni aamma inersimasunngorunik piginnaasassaminnut ilinniutigisarpaat. Massakkut meeqqat amerlanerpaartai meeqqerivinni paaritittarput. Angerlarsimaffinnilu atortorissaarutit maskinat iluaqutigalugit suliassat suliari-neqartalerput. Tamassumalu malitsigivaa inersimasut angerlarsimaffimmi tunngaviusumik suliassat pillugit meeqqanik ikiorteqartarnerat annikitsuaraannanngornera, tamassumalu kingunerivaa meeqqat angerlarsimaffitsik qimakkaagamikku angalersimaffimmi suliassanut nammineersinnaasanninnerat.

Ileqqut malillugit meeqqanik perorsaaneq iluaquterpassuaqarpoq, kisiannili aamma ilisimatusarluni misissuiner-ni paasisat nutaat aallavigalugit meeqqanut inuusuttuaqqanullu perorsaariaatsinik ilisimaqanerulerpugut. Inersimasut meeqqat suliassanut naleqquttunut peqataatitsisarnerat ajunngitsuusoq kiisalu meeqqat timi-mut attuumatillugit nermusimasarnerani ajunngitsuusut paasisimalerpagut. Tamannalu ilisimatusarnikkut up-pernarsarneqarsinnaavoq. Ullumikkut aamma ilisimalersimavarput sukangasumik perorsaaneq pitsaaner-paajunngitsoq, killiliiniartillunilu timikkut annersaaneq meeqqatsinnut ajoqutaasinnaasoq.

Ilisimatusarnermi paasisat nutaat, inatsisit ileqqullu nutaat aallaavigalugit meeqqanik perorsaaniarnermi inersimasut angajoqqaallu amerlasuut apeqqummi pilersitsinnaasarpog: *“Uagummi nammineq perorsarneqarnerput allaanerusoq taannalu kisiat ilisimallutigu, qanoq illilluta perorsaariaaseq nutaaq atorsinnaavarput?”*

Atuagaq una atorlugu neriuutigaarput ileqqut pitsaasut malillugit perorsaariaaseq kiisalu paasisanik nutaanik akullugu qanoq atorneqarsinnaaneramik takutitsiumaarluta, tamarmimmi tunngavigimmassuk: toqqissisima-neq atugarissaarnerlu.

Atuagaq una aallaaveqarpoq nunani tamani meeqqani tarnip pissusiinik ilisimatusarnermik, imarisaalu aallaaveqarluni ullutsinnik ‘attaveqarnermi teorimik’ taasinnaasatsinnik. Ulluinnarni meeqqanik inuusuttuaqqanillu avatagiiseqartunut atuagaq una aallaavigalugu meeqqanik perorsaariaaseq pillugu paasisanik sakkussanik atorsinnaasarnik pissarsinnaavutit. Ilinniarsimasuuguit, angajoqqaarsiaanguit, angajoqqaajuguit imaluunniit isumassuisuuguillunniit tamanut saaffiginnippoq. Ulluinni pisartuni annikitsumilluunniit allannguinermi meeqqallu aporaannerit annikinnerulersissinnaallugit uani atuakkami ilisiamsaqarfigilersinnaavatit. Aammalu ilikkarsinnaalissavat qanoq ilillutit illit nammineq aamma meeqqanik nuaannaartunik, toqqissisimasu-nik kiisalu ilikkarussussusilinnik meeqqanik inuusuttuaqqanullu qanoq sunniuteqarsinnaanerlutit.

Erniinnaq meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit sulissivimmi MIO-mi sulisuusoq meeqqat illersuisuat Aviâja Egede Lyngge apersorneqarnera atuarsinnaavat. Aviâja ukiuni kingullerni amerlasuuni meeqqanut illersuisuunermini Kalaallit Nunaanni sunniuteqarsimaqaaq. Meeqqallu atugaat pillugu annertuumik misissuineramik ingerla-taqarsimavoq, apersorneqarnerminilu paasisimasami ilaannik avitseqatigissavaatigut.

Atuarluarina.

Aviâja Egede Lynge

Meeqqat illersuisuat kiisalu MIO Kalaallit Nunaanni meeqqat pisinnaatitaaffiit sullissivimmi aqutsisoq

Aviâja socialantropologit Edinburg Universitytimilinniarsimasuuvoq. Kingornalu inuit pisinnaatitaaffii pillugit Human Rights Advocates Program ved Columbia University New Yorkimiittumi ilinniaqqisimalluni. Ukiut 15-it nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinik suliaqareerluni ullumikkut Aviâja meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit MIO-mi meeqqat illersuisuattut suliffeqarpoq.

“Ukiuni kingullerni arfineq-marluni Kalaallit Nunaanni angalaarsimavugut inuup inuiaqatigiillu pissusaanik (antropologimik) aallaaveqartumik inuiaqatigiinni suut unammillernartuunersut misissuinerit ingerlassimavagut. Kalaallit Nunaat tamakkingajalugu angalaarpugut inoqarfiit 40-it assigiinngitsut tikkipagut, taakkunanilu meeqqat, inuusuttu,

inersimasut kiisalu ilinniagallit oqaloqatigivagut,” oqaluttuarpoq. Aviâja oqaluttuarpoq. Taamaasilluni Kalaallit Nunaanni meeqqat pisinnaatitaaffii pil-lugit ajornartorsiutinik sukumiisumik ilisimasaqar-lualerpoq. “Kalaallit Nunaanni FN-ip meeqqanut pisinnaatitaaffii piviusunngortinnissaanut soorlu meeqqat ikiorneqarnissaannut tapersorsorneqar-nissaannut kiisalu ilikkartinnissaannut ajornartor-siuteqarpoq. Ajornartorsiutit annertoorujuupput meeqqanut killissamik qaagiinerit imigassamillu ajornartorsiuteqarnerit tusartakkagut taakkuin-nanngillat,” Aviâja nassuiaavoq. Erseqqissarlugu oqaatigerusup-paa angajoqqaat isumassuisullu sul-lerussuseqannginnerannik meeqqat atugarliorne-ri tunngaveqanngimmata: “Ukiut arfineq-marluk Kalaallit Nunaanni angalaarninni meeqqaminnut ajortumik kissaateqartunik naapitsinikuunngilanga. Ajornartorsiullu uaniippoq, isumassuisutut sakkussa-nik/iiliusissanik atorsinnaasanik amingaateqarneq, qanoq ililluni peqqissumik, toqqissisimasumik ineri-atortumillu sinaakkuteqarsinnaanersoq amingaati-gineqarpoq,” Aviâja oqaluttuarpoq.

Isumassuisut meeqqat pisariaqartitaannik toqqissi-simasumillu sinnaakkuteqarnissaannut, ilisimasaasa killeqarneri assigiinngitsorpassuarnik tunngave-qartoq, Aviâjap nassuiar-paa. Amerlanertigut isu-massuisut tunuliaqutaat pissutaasinnaasarpoq. “Angajoqqaat isumassuisullu amerlasuut nam-mineq ineriartornerminni ilikkarsimasanngilaat qanoq iliuseqartoqarsinnaanera. Ilaai nammineq sumiginnagaaneq pisigisimavaat. Timikkut tarnik-kulluunniit ajoquserneqarnermik misigisaqarsima-nertik tunngavigalugu nammineq isumassuineq tun-niussinnaaneq ajorpaat,” Aviâja nassuiaavoq. “Ilaali uippakajaarnertik pissutigisar-paat, nunatsinnimi inuuniarnermi ilugersunartorsiortoqarpoq, ineqar-niarneq aningaasaqarniarnerlu eqqarsaatigalugit. Amerlasuutigullu aamma misigisarparput amerla-suut siusippallaartumik atuartut angerlarsimaffiinut aallartarsimasut, taamaasilluni ilaqutariittut qanoq inuuneqarsinnaaneq misilittaqarfiginngitsoorlugu. Taamaammallu naliginnaasumik ilaqutariittut inuu-neqarnissami piginnaasassat, qanorlu meeqqat pisariaqartitaanik tunniussisinnaaneq imaluunniit toqqissisimasumik aapparittut inuuneqarsinnaaneq killeqalertarluni,” Aviâja oqaluttuarpoq. Aammalu ilassutigerusup-paa, kikkut tamaasa taamatut isiginn-ginnissaat. Ingerlaqqillunilu oqaluttuarpoq: “Isumas-suisut meeqqanut perorsaariaatsimik peqqissumillu ineriartornissaannut ilisimasaqarnissaat pingaar-uteqartorujussuuvoq. Angajoqqaat nammineq aam-ma ujartuisarput ikiortissarsiortarlutillu. Ajoralu-artumillu annerusumk ikiortissarsiorfusinnaasunik peqanngilaq,” Aviâja nassuiaateqarpoq. “Inuusut-

tut angajoqqaanngorlaat killiliisarnissaannik siun-nersorneqartarput, qanorlu killiliisinnaaneq ilikkar-simanngikkunikku qanoq iliussagamik?”, Aviâja erloqer-pasilluni aperivoq.

Aviâja misigisimavoq, Kalaallit Nunaanni allanngori-artortoqartoq, pitsaasumik allanngoriartortoqarlu-ni, kisiannilu tamanna arriitsuaqqamik ingerlavoq. Allanguiniarnermullu aporfiit annersaasa ilagivaat Kalaallit Nunaanni nipaatumik kultoreqarneq, im-minnut illersornerit, pisullu amerlasuut nipituumik eqqartorsinnaannginneri. “Kalaallit Nunaanni ajor-nartorsiutinik nipituumik eqqartuisinnaannginnerup kinguneranik tamatta arlaatigut timikkut tarnikkul-lu ajoquserneqarnermik misigisaqarsimasuuvugut. Misigisimasat matuinnarlugit nipituumik eqqar-torneqarsinnaannginnerisa tarnikkut ajornartorsi-uteqarnermik kinguneqalersinnaasarpoq.” Aviâja nassuiaavoq. Ajornartorsiutillu toqutsinerniit im-minut toqunnerniit taamaallaat pisuunnginne-ri erseqqissaatigivaa. Aviâjattaq nassuiaatigivaa, ileqqutoqqat ajoqutaasut ilaqutariinni atuuttut ilai kingornuttagaasartut, kinguaariinnut tullernut ingerlateqqinneqartarput. Ileqqut nalunngeriikkat ingerlateqqiinnarneqartarput meeqqanut ajortu-mik siunertaqanngikkaluarluni kisiannilu taamaat-tussaannartut isigineqarlutik, periutsinimmi allanik ilisamaqannginneq pissutaalluni. Taamaattumik Aviâja isumaqarpoq pingaaruteqartorujussuusoq pisariaqartitsinermi imminnut aallaavigaluni ikior-tissarsiorsinnaaneq. “Inuiaqatigiinni pitsaanngitsu-mik ingerlanerup allanngortinnissaanut nammineq allannguinnissaq alloriarneq siulliusinnaavoq,” Aviâja taama naggasiivoq.

Immikkoortoq 1

Inuunermi toqqissisimasumik attaveqarneq qanoq isumaqarpa?

Meeqqamik akisussaaffeqarneq tunissutaavoq annertoq minnerunngitsumillu akisussaafferujussuaq. Angajoqqaajugaanni angajoqqaarsiaagaanni imaluunniit meeqqanik inuusuttuaqqanullu sullissisuugaanni, ilaatigooriarluni unammillernartumik aporfinnullu aqquusaagaqartoqarsinnaasarpog. Taamatullu misiginermi isumakuluuteqarneq nalorninerlu takkussinnaasarpog, imminnullu aperinerit soorlu makkuusinnaapput:

- *“Meeraaraq qiasog qanoq ilillunga saammarsarsinnaavara?”*
- *“Meerara innarusunngippat imaluunniit atuariatorusunngippat qanoq iliussaanga?”*
- *“Meerara atuarfimmi ukkassisinnaanngippat qanoq iliorlunga ikiorsinnaavara?”*
- *“Qanoq iliussaanga, inuusuttuaraatinga unnuaannaq angerlanngippat aporaannernillu pilersitsisuaannarpat?”*
- *“Qanoq iliorlunga meeraq inuusuttuararlunniit nammieernerulersinneqarsinnaava?”*
- *“Qanoq ilillunga ajunngitsumik isumassuineq ingerlassinnaavara, uanga nammieq tamanna meeraaninni misigisimannikkukku imaluunniit uanga nammieq piffissap ilaani aamma ajornartorsiuteqaruma?”*

Apeqqutit pineqartut tamarmik meeqqat inersimasunut attaveqarnermik pisariaqartitaannut tunngassuteqarput, uanilu atuakkami tunngaviupput. Immikkoortumi uani attaveqatigiinnermut teoriip pinngornera ilisaritinneqassaaq kiisalu attaveqatigiinneq inuunerput tamaat qanoq sunniuteqartarnersoq.

Tunngaviusumik attaveqarnermut teori

1950-kut ingerlaneranni meeqqat psykiateriat ilisimatuutullu misissuisog John Bowlby pingaaruteqarluinnartumik paasisaqarpoq, tamannalu kingusinnerusukkut meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimatusarnerni tunngavileeqataavoq. Siusinnerusukkut ilimagineqarsimagaluarpoq meeqqat nerisassaqaqarunik, atisassaqaqarunik kiisalu qiiangikkunik naammattoq. Bowlbyp meeraaqqanik angajoqqaaminnik najorneqaratik napparsimavimmi uninngasunik misissuinermini takusinnaalerpaa, meeraaqqat isumassuisunik sivirusumik avissaaqqatinneqarunik alliaartornerannut sunniuteqartartoq alliaartorunnaartartullu. Allaat meeqqat ilaat attaveqatigiinneq asaninnerlu amingaatigalugit toqusarlutik – pisariaqartitat allat pissarsiarisaraluarlugit. Tamanna Bowlbyp tunngaviusumik attaveqarnermut teoriilornermini aallartissutigivaa. Meeqqat ineriartussagunik inersimasunik isumassorneqarnissaminnik ataavartumik misigissutsinik attaveqarfigineqarneq pisariaqartikkaat paasivaa. Taamaasilluni meeqqat inuunermi ingerlanerani pinnguarnissamut, ilikkarnissamut allanullu attaveqarsinnaalernissaminnut nukissaqalertarput.

Attaveqalersarneq inoorlaallu qarasa inerinneqanngitsoq

Meeraq inunngortarpoq inerinneqanngitsumik qarasaqarluni. Meeraaqqat inerinneqanngitsumik qarasaqarnertik peqqutigalugu piffissami sivirusumi isumassoqarnissaq pisariqartinnerusarpaat, uumasunut miluumasunut allanut sanilliullugit. Inoorlaap piffissami siullermi niaquni nammieq artortarpaa aalaninilu aqussinnaasarnagu. Inoorlaaq nerisinneqarnissaminut nangilersorneqarnissaminullu ikiorneqarnissamut pisariaqartitsisarpoq. Timikkut attaveqarneq toqqissisimanartumillu sammineqarneq inoorlaap qarasaata tiimaatalu ineriartornera aallartittarpaa, taamaasilluni isumassuisumut attaveqalernerq aallartittarpoq.

Avisaarnissamut annilaaganeq attaveqarnermilu pissusilersuutit

Meeraaqqap inuunnarnissaanut isumassorneqarneqarneq pingaaruteqarluinnarpoq. Inuup pinngorneranut ilaareerpoq, meeraaqqap misigissutsikkut kalerrisaarutaa, meeraaqqap qimanneqarnini paasisinnaasarpaa. Taanna kalerrisaarutitut avissaarnissamut annilaaganermik taaneqartarpoq. Meeqqap avissaarneqarnini malugigaamiuk kalerrisaarutaa ingerlaannaq kalerrisaarilertarpoq, tamanna qaqugukkut pisarnersoq takujumarpoq:

Avisaarnissamut annilaagateqarnermut assersuutit sisamat:

- Meeraq innarteriarlugu qimallugu inimiit aniguit, ingerlaannaq meeqqap qimanneqarluni qarpalunna tusaasinnaalissavat.
- Meeraq siulleermeerluni meeqqerivortalernerani – qialluni perorsaasumukarusunnanilu ilinnut najummattersinnaasarpoq.
- Meeraq ullormut amerlasooriarluni oqarsinnaasarpoq: “Anaana, ataata takuuk”, ilinnut attaveqaannarnisaaq kissaatigigamiuk. Allamik suliaqaraluaruilluunniit sammineqarnissani anguniartuartaarpaa.
- Inuusuttuaraq nunaqarfimmiit illoqarfimmi atuartut angerlarsimaffiannut aallarami, ilaqutaminut maqaasinini peqqutigalugu atuarnissani soqutigiunnaarpaa.

Toqqissisimanermik ujartuineq, qianeq, maqaasineq qimanneqarnissamillu annilaaganeq attaveqarnermut pissulersuutitut taaneqatarput. Meeqqap attaveqarnermut pissusilersuuteqarnermini inersimasumut paasit-inniartaarpaa paaqqutarineqarnissamut pisariaqartitsilluni, taamaasilluni qimanneqarnissani isumassuisuniillu pisariaqartitsinini aannaanaveersaartaarpaa. Attaveqarnermut pissusilersuutininik meeraq takutsitsiuartil-lugu, annilaagalluni uippakajaarluni avatagiisiminut soqutinnginninnera pinnguarusunna ilikkarusunneralu tammartarput. Avisaarnissamut annilaaganeq inuuneq tamaat pisariaqartinneqartarpoq, taamaammatt meeqqat toqqissisimanermik tunngaveqartinnissaa pingaaruteqartorujussuuvoq.

Meeqqap toqqissisimasumik tunngaveqarnera toqqissisimasumik attaveqarnermik pilersitsisarpoq

Meeqqap toqqissisimasumik tunngavernera piffissap ingerlanerani pilersinneqartarpoq. Killiffinni assigiinn-gitsuni angajoqqaat meeqqanillu sullissit meeqqat toqqissisimasumik tunngaveqarnissaannut tapersiisinaanerannut aajukua assersuutit:

Meeqqap toqqissisimasumik tunngaveqarnissamini killiffii assigiinnigitsut:

- Meeraaq milutsinneqaruni uartinneqarlunilu isumassuisumilu timaa atorlugu tigummineqaruni meeraq toqqissisimalissaaq qiajunnaarlunilu.
- Meeraaq qungujullugu isaatigut isigiutigalugu oqaluukkaanni nuannaarnermik misigilissaaq illalersinnaallunilu.
- Meeraq anginerulaartoq inussiarnisaarfiallugu pinnguaqatigigaanni toqqissisimanermik misigilissaaq.
- Meeraq atuartoq ilinniagassaqaanersoq, ikinngutinilu qanoq ingerlanersut oqaloqatigigaanni, pisariaqartitsileruni ilinnit ikiorneqarsinnaanini naatsorsuutigisinnalissavaa.

Assersuutit pineqartut meeqqat toqqissisimasumik tunngaveqarnerannik taaneqartarpoq. Meeqqat tamatorluinnaq piffissaqarfiguuannarlugu inussiarnisaarfigiinnavissinnaanngilat, kisianni akulikitsumik piffissaqarfigineqarnera inussiarnisaarnerillu misigitittarsinnaavat, taamaasilluni peroriartornermini toqqissisimasumik attaveqarnermik misigisinnaavoq. Tamannalu tunngavigalugu peroriartornermini imminut tati-ginermik allanullu tatiginninnermik pigisaqalissaaq. Meeqqap toqqissisimasumik misigiffigisarunitit piffissap ingerlanerani toqqissisimavissamik ujarlertuarnini annikillissavaa, pisariaqartitsivimmini ilinniit toqqissisimatinneqarsinnaalluni nalujunnaartaarpaa. Malitsigisaanillu meeraq ilinniit ungasinneruleriartorluni avatagiisimini paasisassarsiorsinnaaneq pigilertarpoq. Meeraq toqqissisimasumik ineriartoruni misigisassarsiorluni pissusilersorsinnaanini takutittarpoq.

Misigisassarsiorluni pissusilersornernermi assersuutit:

- Meeraq pinngortitami pinnguartarfimmiluunniit pinnguartoq, illit issiaarlutit isiginnaarpat. Pisariaqartitsileruni orniinnariaallutit nalunnginnamik toqqissilluni paasisassarsiorluni pinnguarujoorsinnaavoq.

- Meeraqqap peqatini attaveqarfigisinnaalersarpai ikinngutitaartorlunilu.
- Meeraq soqutiginnilluni unamillernartunut nutaanut ilikkarusussuseqarluni misissuilertarpoq.

Una tooruk imaluunniit QR-kode scanneruk

Uani videomi takusinnaavat anaanarsiap meerarsiani suliassaqartikkai. Anaanarsiaq toqqissisimasumik toqqammaviliisimagami meeqqat nukissaqarlutik sapiissuseqarlutik suliassartik naammassisinnaavaat. Maluginiarsinnaavat meeqqat qanoq misigisassarsiorlutik pissusilersornerat.

Meeraanermi toqqissisimanermik amigaateqarnerup kinguneri

Meeraanermi pakkutaarneqanermik amingaateqarsimanerup kingunerisinnaasarpaa meeqqap toqqissisimasumik attaveqarsinnaannginnera. Tamannalu annertuumik kingunerluuteqarsinnaasarpoq inersimasutut inuunermi sunniuteqarsinnaasarluni. Ilaat imminut tatiginermik amigaateqalertarput, ilaat ukkassisinnaanermik – tamakkuli tamarmik ilinniakkamik naammassinissinnaannginnermik suliffimmiluunniit aalajaannginnermik kinguneqarsinnaasarput. Kamaqanermik tatigisaqannginnermilluunniit aamma takutitsisinnaasarput. Takussutissallu aamma ilagisinnaasarpaat toqqissisimasumik attaveqarnermik amigaateqarsimanerup kingunerisinnaasaasa ilagigaat – soorlu imigassamik, aanngajaarniutik nerisassanilluunniit ajornartorsiuteqarneq. Tamannalu anniaatinik matooriniarnermik tunngaveqartarpoq.

Toqqissisimasumillu attaveqannginnerup qanilaarsinnaaneq aamma akornusertarpaa.

Inersimasunngornermi toqqissisimanngitsuuneq aappariinnerliornermut aappariinnermilu persuttaannermut aamma sunniuteqartarpoq. Kiisalu ikinnguteqarniarneq aamma ajornartorsiutaasinnaasarluni.

Ajoraluartumillu aamma nammineq meeqqanut toqqissisimanermik pilersitsisinnaaneq ajornartorsiutaasinnaasarpoq, nammineq meeraarnermi tamanna misigereersimanngikkaanni. Immikkoortup tulliani nammineq meeqqanut toqqissisimasumik attaveqartarnermik pilersitsisinnaaneq pillugu atuagaqarsinnaavutit – nammineq tamanna misiginikuunngikkaluaraanniluunniit.

Apeqqutit eqqarsaatigisariallit:

- Eqqarsaatigiuk, meeqqani avatangiiserniittuni avissaarnissamut annilaagateqarneq qaqugukkut takusarnerlugu?
- Misigisassarsiorluni pissusilersortup ilisarnaatanik pissusilersortumik qanoq assersuuteqarsinnaavit?

Immikkoortumik uani attaveqarnermut pissusilersuutit kiisalu avissaarnissamut annilaaganermut tunngasut atuarsimalereerpatit. Meeqqat qanoq toqqissisimasumik toqqammaveqartarnermut kiisalu misigisassarsiorluni pissusilersortup ilisarnaatai. Tullinnguuppoq tarnip pissusaanik ilisimasallip Conni Gregersenip apersoneqarnera. Conni annaasaqarsimasunik sullitaqanermik misilittagaqarluarpoq. Sullitai amerlanerit attaveqatigiinnermut pissusilersuutitigut unamillernartunik inissisimapput, Connillu oqaloqatigiinnikkut iluaqusiiniarneq misilittagaqarfigilluarppaa. Immikkoortoq 2-mi annertunerusumik atuarsinnaavat, annaasaqanermi misigisat qanoq kinguaariinni ingerlaqqittarnermut qanorlu tamanna nammineq pinngitsoortinniarsinnaanerlugu.

Conni Gregersen

Tarnip pissusaanik ilisimasalik

Conni Gregersen tarnip pissusaanik ilisimasalittut ilinniakkani 1978-mi naammassivaa, ukiunilu amerlasuuni kinguaassiutitigut atonerlunneqarsimasut sullinissaannut piginnaanertusarsimavoq. Tamanna pillugu Conni Uummannamut oqalugiariartornissamut aggersarneqarsimavoq. Taannalu Connip Kalaallit nunaannik soqutiginninneranik aallarniutaavoq, maannalu ukiuni 29-ni nunatsinni najungaqarpoq. Massakkut nammineq Nuummi tarnip pissusaanik ilisimasalittut sulliffeqarpoq. Ukiut amerlasuut sulinini aallaavialugu Kalaallit Nunaata kulturianik annertuumik ilisimaqarpoq, inuiaqatigiillu nukittuffi ajornartorsiutaalu ilisimasaqarfigilluarpai.

Kalaallit inuiaqatigiit ineriartornerannut sunniuteqartut pillugit Conni qanoq misigisimanersoq aperineqarami, imatut akivoq: *“Piffissap ingerlanerani assiliaq allanngoriartorpoq. Uanga misigisimangilanga inuiaqatigiinni utoqqaanerusut attaveqarniarmi toqqissisimangitsutut taasinnaallugit. Qanga ilaqutariit imminnut ataqatigiittorjuupput, ataatsimoornerillu ingerlanneqartarlutik. 80-kkullu ingelaneranni assiliaq allanngoriartorpoq, tassani meeqqat toqqissisimanangitsumik attaveqatigiinnermik minnerusumik annerusumilluunniit pisariaqartitsisut takussaajartulerput. Naatsumik oqaatigalugu siusissumik meeqqat tarnikkut ikilernerqarsimaleraluttuinnarput.”*

Conni oqaluttuarpoq, amerlasuut illoqarfinnut ilinniariartorlutik suliarlorlutilluunniit nutserneranni nunassittarnerup pissusaata allanngornera qanoq ilaqutariit inooriaasiannut sunniuteqarsimaneera. Kalaallit Nunaata isorartunera pissutigalugu ilaqutariit amerlasuut piffissap ilaani attaveqatigiinnertik annaasarsimavaat. *“Nunassittarnerup pissusaata allanngornera imigassamik allanillu ajornartorsiuteqarnermik pilersitsivoq. Allamut nuunnerup kingunerisaanik nammineq meeqqat paarisinnaaneri nukissaqarfigineqarunnaaraagata ilaqtutanik aanaakkuinilluunniit paarineqarsinnaajunnaartarput,”* Conni oqaluttuarpoq. *“Ilutigisaanillu meeqqat anginerit amerlasuut angerlarsimaffitsik qimallugu illoqarfinnut anginerusunut atuariartortinneqartalerput, ilaqtutanut takoriaannaanngisanut maqaasineq annertuumik pigineqalertarpoq, misigissutsikkullu ‘kiserliulertarput,’”* Conni nassuiaavoq.

Meeraanermi isumassorneqarnermik amigaateqarnerq annertuumik kingunipiloqarsinnaavoq. Conni aperiganni sullitami tamanna qanoq misigisimasarneraa, akivoq:

“Isumassuisumut attaveqatigiinnermik pisariaqartitsineq tamanut atuuppoq. Attaveqatigiinnermi ajornartorsiuteqaraanni killiliisinnaanermik ajornartorsiutinik, aalajaanermik, allanullu attaveqarnermik kiisalu allanut pisussaaffeqarnermik ajornartoortitsisarpoq.” Inersimasunngornermi misigisimagaanni attaveqatigiinnermi ajornartorsiuteqarluni katsorsarneqarluni ikiorneqarsinnaaneq periarfissaavoq. Ikiortissarsioneq ujartorneqartorujussuaq Connip annertuumik misigisarpaa. *“Inuit annerusumik minnerusumilluunniit ikiorneqarnisaminnut tulleriaapput,”* Conni nassuiaavoq.

Attaveqatigiinnermut attuumassuteqartumik timikkut eqqarsartaatsikkulluunniit kingunerlutsitsineq kinguariinniit kinguaariinnut ingerlateqqissann-gippat, meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inis-sinneqarsimasut angajoqqaaminnut attaveqarnerq

pigiinnartariaqaraat, Conni isumaqarpoq. *“Meeqqat toqqissimallutik angajoqqaarsiani meeqqalluunniit angerlarsimaffiini najungaqartinneqarnerat toqqissisimanermik pilersitsisarpoq. Taamaakkaluartoq ilauttaminni pisunut malinnaatinneqarsinnaaput”* Conni oqaluttuarpoq. Tamannalu aamma illuatugeqarsinnaanera naqissuserusuppaa. *“Meeqqat ukioqqortusinerulaaleraagamik, angajoqqaami inissisimanerat ilisimaarilertarpaat, meeraqarporli aamma angajoqqaamik ajunnginnissaannik akissusaasutut misigisimalertartut, meeraappulli pisutsit taamaannerannut iliuseqarsinnaangitsut”* Conni naqissusiivoq. Inuusuttuarangortut ilaannut isumaalunermikpilersitsisinnaagaluartoq, iluaqutisartai isiginiarneqarnerusinnaasut isumaqarpoq. *“Angajoqqaavinnut attaveqarneq inuusuttuaqqanut aalajaassusermikpilersitsisarpoq,”* Conni isumaqarpoq.

Immikkoortoq 2

Uanga nammineq annaasaqarnermik avissaarnermillu misigisaqarnikuugalarlunga, qanoq ilillunga meerara toqqissisimanermik tunisinaavara?

Meeqqanik inuusuttuaqqanillu perorsaassagutta, uagut nammineq misigisimasagut aallaavigisarpagut. Tamannalu isumaqarpoq, inersimasutut meeqqanut inuusuttunullu toqqisimasamik attaveqarnissatsinnut isumassuinissatsinnullu, uagut nammineq meeraanitsinni isumassorneqarnerput, annaasaqarnerput meeraanitsinniluunniit avissaarnermik misigisimagutta isumassuinissatsinnut sunniuteqassamat. Taamaattumik uani immikkoortumi sammissavagut, qanoq ililluta uagut nammineq siusinnerusukkut annaasaqarnermik, avissaarnermik isumassorneqarluanginnerluunniit misigisimagutsigu ingerlateqqinnginnissaa, qanorlu kinguaariinnut tulluuttunut sunniuteqarsinnaanera.

Qaqugukkut annaasaqarnermik avissaarnermillu misigisarpugut?

Meeraanermi annaasaqarnermik avissaarnermillu misigisimagaanni assigiinngitsutigut takussutissaqartarpoq. Meeraq meeqqerivimmukaanearuni, toqqammaviumik isumassuisuminiit avissaartarpoq. Meeqqap meeqqerivimmi atuarfimmiluunniit sulisut nikerarpata, inersimasut attaveqarfissat allangoqattaarneri meeqqamut annertuumik sunniuteqassaaq. Meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissineqartut angajoqqaaminniit avissaarneq misigisarpaat. Illoqarfimmut allamut ilinniariarluta suliarlorlutaunniit nuukkutta, ilaqtutatsinniit ikinngutitsinniilluunniit avissaarneq misigisarpaput. Ajaraluartumillu aamma ilaqtutatsinnik toqukkut qimaguttoqartillugu aannasaqarneq misigisarpaput. Annaasaqarnerit tamarmik inuunitta ingerlanerani kingunerlunermik kinguneqartanngillat, immaqa illit nammineq meeraanerri assigusunik misigisaqarsimavutit, ilinnut annertuumik sunniuteqarsimasumik?

Siusisukkut annaasaqarneq avissaarnerlu qanoq ililluni kingornuttaganngortarnera

Meeraanermi annaasaqarnermik avissaarnermillu misigisimasat inuunerup ingerlanerani sunniutarneri inummiit inummut assigiinngissinnaapput. Ilaasa meeraanerminni sumiiffinnut nuuttaqattaarnerit misigisarpaat. Nuuttaqattaarnerit pinerini atassuteqarnerit allanngoqattaartut misigisarpaat, taamaasilluni allanut atassuteqarsinnaaneq ajornakusuulersinnaalluni. Kingunerisinnaasaasalu ilagisinnaavaat inuunerup ilaani toqqissisimannginneq. Tamannalu tunngavigalugu inersimasunngoraluarluni nooqattaarnermik ingerlatsiinarneq, meeqqanut "toqqissisimaveqanngitsutut" inuuneqarneq kingornutsissinnaallugu. Meeraanermi nuannarisanik annaasaqarsimagaanni, allanut atassuteqalernissamik ermunanermik pilersitsisinnaavoq, aamma taakkua annaariasualugit. Nammineq meerartaarnermi ajornartorsiutinngorsinnaavoq, meeqqat annaanissaanik ermunanermik assigiinngitsutigut malunniuteqarsinnaammat.

Killilersuinermik nakkutiginninnermik pigisaqarpallaarluni meeqqat nammineq paasisassarsiornissaannut killilersuivallaalertoqarsinnaavoq. Kingunerisinnaasaata aamma ilagivaat nammineq meerarisanut qanilaarnermik asaninnermik pisariaqartitaannik tunniussisinnaannginneq. Qujanartumillu ileqqoq tamanna ilisimaa-rilersimagaanni allanngortinneqarsinnaavoq. Immikkoortup tulliani Aviana, qanoq iliorsimanerminik oqalut-tuassaaq.

Nipituumik eqqartuigit – misigisatit pillugit allanut avitseqateqarit!

Aviana meeraanermini annertuumik annaasaqarnermik misigisaqarsimavoq, kingornatigullu inuuneranun sunniuteqarsimalluni. Qujanartumik misigisimasani sulariarisinnaavai, taamaasilluni massakut nammineq misigeersimasani aallaavigalugit allanut ikiuisinnaalerluni:

“Nunaqarfimmi ilaqtutama ikinngutimalu akornanni peroriartorpunga. Tallimanik ukioqartunga angajoqqaakka inunnik isumaginninnermi siunnersortimik pulaartoqarput, ullumininnguillu qaagiummata Danmarkimut angajoqqaarsiassannut aallartitaavunga. Naluara sooq taama pisoqarnersoq – isumaqartarpunga arlaannik ajortumik iliorsimallunga. Oqaatsit ileqqullu nutaat ilinniarnissaat assut ajornakusoorpoq, amerlanertigut kiserliorlunga ernumallunga pileraagama toqorusuinnaalertarpunga. Piffissap ingerlanerani inuuneriligara nutaaq sungiukkiartuinnaarpara nuannaalerlungalu, taamaakkaluartoq 14-nik ukioqalerama nunaqarfisannut angerlartitaavunga. Uterama nammineq oqaatsikka puiorsimavakka taamaallaallu qallunaatut oqalusinnaallunga, angajoqqaakkali ilisarimajunnaarsimagakkit soorlulu takornartaniilluni.

Nammineq meerartaarama perorsaaniarnera ajornartorsiutigivara, uanga nammineq qanoq pineqarsimanagera suli kamaatigigakku nakkagassutigisarlugulu. Ukioqqortusinerulaalerama annaasaqarsimasut oqaloqatigiittarfianut ilannguppunga, assullu iluaqutigalugu. Uanga nammineq qanoq pineqarsimanagera paasiartulerpara, namminerlu meeqqannut isumassuininnut qanoq sunniuteqarneri takusinnaalerlugu. Massakkut angajoqqaatut imminut tatigilernikuuvunga, meeqqallu atungarliortut sullitissallugit toqqarsimallugu.”

Annaasaqarsimasut naliginnaasumik qisuariaatigisartagai Avianap oqaluttuarisaata takutippaa. Attaveqarnerperut innarlerneqarsimatillugu, anniaateqarneq takussutissaasarpoq. Annaasaqarsimalluni misigisimaneq qaangerniaraanni ammasumik eqqartuisariaqarpoq, ikinngutit, ilaqqat ilinniarsimasulluunniit arlaat oqaloqatigisinnaavatit. Eqimattakkaarluni annaasaqarsimasulluunniit oqaloqatigiittarfii qaagiiniarnermi atorluarneqarsinnaapput. Ilisimatuut paasisimasaat malillugu inuunerissaarnissaagaluumut annaasaqarneq toqqaannartumik tunngaviunngilaq – misigisimasalliuna qanoq suliarisarneri apeqqutaasoq. Annaasaqarneq nuanniitsoq nipagiusimaannarlugu kanngungalugulu toqqortuinnaraanni imminut, meeqqanut allanullu asanninnissamut killilersuisuulersinnaavoq. Taamaattumik nipagiusimaannarnissaa qaagerneqartariaqarpoq, annaasaqarsimanagerperut pillugu allanik eqqartueqateqarsinnaavugut. Sapiilluta misigereersimasagut ilinniartuullugit avitseqateqarsinnaagutta atungarliornissaraluatsinni nukittunerulersinnaavugut.

Inuunermi misigisimasasi pillugit immitsinnut tusarnaaritsi:

Ikinngutivit, aappavit suleqativilluunniit oqaloqatiginerani aajukua apeqqutit eqqarsaatigisariiallit atorsinnaasatit. Eqqissisimasumut pillusi paarlakaajaallusi aperisaqattaassinnaavusi, oqaluttoqartillugu tusarnaarluartarnissaq eqqaamallugu.

- Peroriartornerit uterfigiuk, eqqaamaviuk taamanikkut inersimasunit toqqissisimanermik nuannaarnermillu tunineqartarlutit?
- Inersimasuniit ikinngutinniilluunniit nuanniitsumik avissaarnermik eqqaamasaqarpit?
- Avissaarneq qanoq qisuariartuullugit? Qanoq misigisimavit?
- Taamanikkut kingusinnerusukkulluunniit arlaannut eqqartornissaanut periarfissaqarpit?
- Misigisimasavit nukittunerulersippaatsit, paasinnissinnaanerulersippaatsit silatunerulertippaatsilluunniit?
- Meeqqat inersimasuniit suut pisariaqartinneraat, suna pingaarnertut ilikkarpiuk?

Oqaloqatigiinnerup ingerlanerani immikkut qanoq aqusaagaqarsimanageri pillugu sunik nammataqarnerlusi paasisimanagerulissaasi. Taamaasillusi qanoq misigisimanageri paasisinnaanerulersinnaavarsi, qanorlusiusinnerusukkut avissaarnermik misigisimasat massakkut iliutsinnut sunniuteqarsimanagerisut. Nammineq misigisimasat qisuariartarnigullu ilisimaarunerulerneqarsigut, meeqqat avatagiisitsinniittut sooq taama pisusilersortarneri misigisimanagerilu ilisimaarunerulersinnaavagut. Immaqa uagutsituullu aamma misigisaqarnikuusimappat? Pingaaruteqarluinnarpoq meeqqanut qanigisaasut – angajoqqaavi sulisullu – meeqqat aannasaqarsimappata ammasumik eqqartueqatiginissaat, nammineq misigisimasatik annaasaqarnermik qisuariaataasut paasiniassammasuk.

Uani immikkoortumi annaasaqarsimalluni avissaarnermilluunniit misigisimasoqartillugu kingunerluutigisinnaasat, qanorlu kinguaariit tulluinnut ingerlateqqinnginnissaat atuareersimalerpatit. Tullinnguullugu atuarsinnaavat psykoterapeutip Andu Schiødt Pikilak apersorneqarnera. Andu annasaqarneq avissaarnerluunniit aallavigalugu tarnikkut timikkulluunniit ikileqarsimasunik angajoqqaanik ilaqutariinnillu katorsaasarnermik misilittagaqarluarpoq.

Taamaaserialluni immikkortoq 3-mi atuarneqarsinnaavoq, ulluinnarni meeqqat inuusuttuaqqallu toqqissisimatinniartuullugit qanoq iliortoqarsinnaanera.

Andu Schiødt Pikilak
Anaanarsiaq psykoterapeutilu

Andu familiecentrimi psykoterapeutit, meeqqat angerlartussat immikkoortortaani sulisarpaq. Meeqqat angerlartussat pillugit tapersersuisuullunilu nakkutigineqarlunilu naapinnernik ingerlatsisarpaq. Piffissaq sivisuumi meeqqanut inuusuttunullu immikkoortortaqaqfimmi ilaqtariit sullinneqartarfiani siunnersortitut sulisuvoq. Andu massakkut ukiorpaalungulersuni anaanarsiatut meeqqanik tigummisaqartarpaq. Apersorneqarnerata nalaani ernersiaa tallimanik ukiulik inimi pinnguarujoorpoq.

Andu katsorsaanermini angajoqqaat meeqqallu taamaasa sullitarisarpai, ataasiakkaatut imaluunniit ilaqtariittut oqaloqatiginninnerit ingerlattarpai. Sulinermini naapittagai ilaqtariit amerlasuut misigissutsinik eqqartuinissaq paquminartutut isigineqartarpaq. Taamaattoqartillugulu katsorsaaneq aqcutigalugu misigissusilerineq ilinniarneqarsinnaasoq, Andu oqarpoq: *“Uanga isumaqarpunga angajoqqaat katsorsartittarnerat pitsaasorujusoq, taamaasilluni ajornartorsiutiminnik suliarinninnaannut periarfissinneqartarput. Taamaasillutik imminnut paasinerulertarput soorlu taama qisuarternerlutik inissinnaanngortarpaat. Meeqqattaq aamma taamaattarput. Misigissutsinik oqaasinnguisinnaalertarput kiisalu misigissuseq pigisartik taamaattussaasoq akuerisinnaalertarlugu. Meeqqat misigissutsinik eqqartuinertik iluaqtigisarpaat, qamaniittuutitik aniatissinnaallugit oqiliallaatigis-*

arpaat.” Ilaqtariinni toqqissisimanermik attaveqarnermik suliaqarneq pingaaruteqartorujussuusoq, Andu isumaqarpoq. *“Meeqqat isumassuisunut toqqissisimallutik attaveqarnerat ilisimassallugu pingaaruteqartorujuvoq. Angajoqqaarsiatut uluinnarni aaliagersimasunik iliuseqartarnerit aalarniutaasinnaapput, namminerlu aamma maligasuisutut inissisimalluni. Pingaaruteqartullu ilagivaat arlaanik isumaqatigiissimagaanni isumaqatigiissutit malinnissaat, isumaqatigiissutinimmi unioqcutisaraanni meeqqat ineriartornerminni tatiginnissinnaanerannut innarliisinnaammatt. Toqqissisimasumik attaveqarnerneq meeqqat kingusinnerusukkut unammillernartunik naapitsillutik qaaginiarsinnaanissaannut tunngaviliisuulluarsinnaavoq,”* Andu oqaluttuarpoq.

Immikkoortoq 3

Qanoq iliorluni meeqqat inuusuttuaqqallu ulluinnarni nuannaarlutillu toqqissimasunnigortinneqarsinnaappat?

Ilisimatusartut misissorsimavaat, ulluinnarni isumassuisutut qanoq iliorluni meeqqat inuusuttuaqqallu anaasaqanermik misigisaqarsimasut ikiorsinnaanerlugit, taamaasilluni inersimasunut toqqissisimallutik ataveqasinnaangorlugit. Misilerarneqarsinnaasunik malikkuminartunik siunnersuuteqarpoq. Taamaattumik uani immikkoortumi isumassarsianik pissarsisinnaavutit, nammineq ulluinnarni qanoq iliornitit eqqumaffigalugit, qanoq siunnersuutit piviusunnigortissinnaanerlugit.

Misigissutsitit meeqqamut takutittakkit

Misigissutsitit ersarissumik takutittarukkit meeraaqqat toqqissisimalersinnaapput. Tamanna qungujunniklut, nipimik naleqquttumik timitalimillu atuiniklut takutissinnaavat. Meeraq peqataatillugu nuannaarnerit takutittaruk. Soorlu: Sila apisoq nuannaarutigigukku, meeraq tigoriarlugu igalaanukaqatigalugu. Meeqqamut nuannaarutiginnippasittumik neriuuteqarnartumik qungujunniklut, silamullu tikkuarluni apinerarlugu. Meeqqat tallini siaarlugit qummakartippagit akisinnaavat: *“Aap apivoq, aneerta apummillu inuusaliarluta.”*

Una tooruk imaluunniit QR-kode scanneruk

Uani videomi psykologiskimut tunngasumik misileraaneq takusinnaavat. Misileraanermi takutinneqarpoq anaanaasup meeqqani nuannersumik sunnersimagaa. Piffissap ingerlanerani anaanaasooq piunaffigineqarpoq kiinnami isikkua allannigortissannigikkaa, taamaalinerani ingerlaannaq takuneqarsinnaavoq meeraq toqqissisimajunnaarluni attaveqarnini annaanasoralugu annilaagalertoq. Meeqqat misigissutsitsinnik atuaasinnaajunnaaraagamik qanoq toqqissisimajunnaartigisarnerat Videomi takussutissaalluarpoq.

Tikikkuminartuugit toqqissisimavimmillu tunngaviliigit

Inersimasut pissusaat allanngoaqattaaraagata soqutiginnippallaanngikkaagatalu meeqqat toqqissisimajunnaartarput. Meeqqamut inuusuttuaqqamulluunniit illit aalajaatsuunerit naatsorsuutigineqarsinnaanerillu ilinnillu tikilluaqqusaasarnarat takutittaruk. Tamanna tassaavoq meeqqamut tikikkuminartuuneq.

Qanoq meeqqamut tikikkuminartuusinnaanernut aajukua assersuutit:

- Angerlarsimaffimmi imaluunniit pinnguartarfirmi eqqissillutit issiarusaarsinnaavutit meeraq nammineq pinnguartillugu. Meeqqap pisariaqartitsilissaguni naatsorsuutigisinnaagaatit malugitittassavat. Taamaasilluni meeqqap nalunngikkuniuk sumiittutit pisariaqarterunitit ilinnut toqqissisimaffimmut utiinnariaalluni nalunngilaa, taamaasillutit meeqqap toqqissisimalluni nammineq paasisassarsiorsinnaanera periarfissaqartissavat.
- Atuarfirmi atuartulluunniit angerlarsimaffianni sulisuuguit, meeqqat isumaqatigiissuteqarfigisinnaavutit qanoq ilillutik pissarsiarisinnaaneraatsit, taamaasillutik meeqqat tapersorsorneqarnissamik ikiorneqarnissaminilluunniit pisariaqartisilerunik nalussanngilaat pissarsiarisinnaallutit.

- Meeqqat meeqqerivimmiit atuarfimmilluunniit angerlerneranni akunnerup affaaluunniit eqqissisimaaqaatigiittarsinnaavusi, taamaasilluni oqaloqatigiinneq tusarnaarneqarnerlu misigitittarsinnaavat.

Aalajangersimasumik periuseqartarnissaq isumassarsialatsialaavoq, meeqqanut inuusuttuaqqanullu qaqugukkut naatsorsuutaasinnaanerit paasisimaniassavaat. Taamaasillutit oqariartuutigisinnaavat "illit pil-lutit piffissaqarfiguuannartarpakkit" kiisalu "maani allanik suliaqarlunga ulapittarpunga, suliaqarunnaarnis-sama utaqqiisaa pinnguarsinnaavutit atuarujoorsinnaallutilluunniit". Tamanna takussutissaavoq inersima-sutut naatsorsuutaasinnaaneq meeqqamullu toqqissisimatitsisinnaasoq.

Meeqqap qanoq misigisimaneraniq atuasinnaanerit piumasaqarniarninnut iluaqutaasinnaavoq
Oqartarnerattuut meerartaarneq inuusuttuaraateqalernerluunniit ilaatigut unammillernarsinnaasarpog, isu-maat allannorartuartaramik. Taamaattoqartillugu suliaassanut ikioqquniaruit meeqqap inuusuttuaqqalluun-niit qanoq inneranik "atuasinnaaneq" iluaqutaasinnaavoq. Ikioqqunnginninni meeqqap qanoq misigimane-ra paasinaqqaaruk. Meeraq kamappat nuaannaanngippalluunniit erruinermut ikiortigissallugu ajornakusoor-sinnaavoq. Taamatut misigisimatillugit piumaffiginninnissaq isumassarsialaannigilaq, meeqqap qiima-nerulernissaa utaqqineqarsinnaavoq. Meeqqat suliaassanut ikiuinissaat ajornannginnerusarpoq, meeqqat nu-annaarpata toqqissisimappataluunniit.

Meeraq misiginneqatigalugu takutiguk – meeqqatulli pissusilersornak

Meeqqat misigissuseqarfigigaanni taakkutuulli misigisimanissaq ajornanngitsuaraasarpog. Soorlu meeraq soraarluni angerlaruni ilinniartitsisuni kamaallugu, misigisimalluni eqqunngitsumik pineqarluni, nammineq uagut meeqqatuulli aamma ilinniartitsioq kamaatilersinnaasarpogut. Inuusuttuaraq akulikitsumik nipaalluni nikallugasarpog uagut aamma nuannaarunnaarsinnaasarpogut. Meeraq kamappat tikikkuminaallunilu, nam-mineq uagut aamma kamalersinnaasarpogut isumaqatigiinnginnermillu kinguneqarsinnaasarluni. Soorunami ilikkariartorsinnaavarput meeqqap qanoq inneranik misigisimaneraniillu paasinnissinnaaneq, meeqqatullu nammineq aamma misigissusilersuleraanni meeraq toqqissisimajunnaarsinnaavoq.

Inersimasutut eqqissisimasumik pissusilersornissaq pingaaruteqarpoq, taamaasilluni meeqqat malugisin-naassavaa qanoq pisoqaraluaangalluunniit eqqissisimasinnaasutit. Meeqqap qanoq misigisimane-ra paasil-lugu takutissinnaavat. *"Tusaasinnaavara Aputsiap qinngasaarisimane-ra kamaatigisorujussuugit, taava mas-sakkut tiiliulaariarlunga taava qinngasaarneqarnermi qanoq iliortoqarsinnaanersoq eqqartorsinnaavarput. Uanga nammineq atuartuungallarama tamanna aamma misigisarnikuuvara"*.

Meeqqat toqqissisimanerulertarput misigisimagaagamikku taakkutuulli kamaqqatiginngitsutit.

Meeqqat mikineranniit qanoq eqqarsarnerlutit misigisimanerlutillu eqqartuisarit

Meeqqat marlunnik ukioqaliinnarlutik oqaatsit amerlanerpaat paasisimalertarpaat. Meeraaraaneranniillu qanoq eqqarsarnerlutit misigisimanerlutillu oqaluuttarsinnaavatit. Taamaasillutik oqaatsinik atuinissamik ilik-karsinnaapput. Meerarluni peqatigalugu qanoq iliornermi oqaasertalersortarnissaa pingaaruteqarpoq: "Maan-na uannut isigivutit takusinnaavaralu nuannaartutit!", *"naakkut anniarpasipputit"*, *"ullumikkut nillerami massakkut tujuululissaatit"*. Meeqqanut eqqarsaatinik misigissutsin-illu oqaloqateqarneq tassaavoq eqqarsartaatsimut ineriartortitsineq.

Meeqqat misigissusaat pillugit oqaloqatiginerini oqaasertalersuinikkut allat namminnerlu qanoq eqqarsarta-aseqarlutik paasiartulersarpaat.

Oqaatsinik atuisinnaalluarneq meeqqat atuarnerannuttaaq pingaaruteqarlunnartut ilagivaat.

Meeqqap erinarsorfigisinnaanera aamma isumassarsialaavoq. Meeqqat erinarsoqatigineqarlutik oqaatsi-nik ilkkapallassinnaasarpog. Ilisimatusartut paasisimavaat nammineq angajoqqaat nipilersuutininik tusaatitsi-nerat meeqqat radiokkut tv-kulluunniit nipilersutinik tusarnaaneranniit aallaanerusoq.

Ilisimatusarluni misissuinerini paasineqarsimavoq, meeraaraq tigullugu sinnassaatinik erinarsorfigerujoorne-rani, scannerutikkut takuneqarsinnaasoq meeraqqap qarasaa tamarmi qaammartoq. Tamanna takussutissa-voq, illit nipit nunarsuarmi tamani pingarnerpaajusoq.

Una tooruk imaluunniit QR-kode scanneruk

Uani videomi takusinnaavat arnap meeraaqqap nangia taarseraa. Tamaaliornerminilu arnap qanoq iliornini eqqarsarninilu oqaluttuarivai.

Apeqqutit eqqarsaatigisariallit:

- Ullormi pisarnerit malillugu iliuuseqartarnerpassuarni qanoq ilillutit meeqqamut soqutiginninnerit tikikkuminartuunerillu malugitittarsinnaaviuk?

Immikkoortumi uani ilikkarsimalerpat, meeqqat inuusuttuaqqallu qanoq iliorlutit ulluinnarni toqqissisimanerulertissinnaanerlugit, assersuutigalugu illit nammineq meeqqavillu misigissusai ammasumik eqqartorne-risigut. Tullinguutissaaq meerarsiaasimasup Otto Haraldsenip apersorneqarnera. Ottop oqaluttuarissavaa qanoq angajoqqaarsiamini toqqissisimanermik msigisarsimanerluni. Tullinguutissaarlu immikkoortoq 4-mi ulluinnarni suliasani qanoq meeqqat ulluinnarni piginnaaneriligassaannik pissarsiaqartissinnaaneritut siun-nersuutit.

Otto Haraldsen

Siusinnerusukkut inuusuttuaraalluni angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasoq

Otto inuusuttut Kulturikkut illuanni Igdlomi Tasiilami naapipparput. Inuusuttuuvooq ulluinnarni crossfitternemi pingaartitsisoq kiisalu ikinngutini Igdlomi peqatigissallugit nuannarisalik. Ullumikkut Otto inuusuttut najugaqatigiiffianni ineerannguarmin najugaqarpoq, taanna kommunip inuusuttuaqqanut najugaqarfiutigivaa, inuusuttuaqqat nammineq ineqalernissaminnut ilinnarfigisinnaasaat. Otto 18-liigami angajoqqaarsiani qimakkamigit tamaani najugaqalersimavoq.

Otto angajoqqaarsiani assigiinngitsuni najugaqarfinilu inissinneqartarsimavoq. Inissinneqarsimagaluarluni anaanani annivini attaveqarfiguaannarsimava, tamanna imminut pingaarteqartorujusimasoq Ottop oqaatigivaa. Ottop eqqaamavaa inissinneqaaqarami artornarsimasoq. *“Unnukkut ineeqqanni innaraangama anaananut angerlarusukkaluarlunga assut qiasarpunga, . Angajoqqaarsiamma tusaannginniassammassuk nipaarsaarlunga qiasarpunga. Qiasimallunga aliasullunga anaanangalu maqaasillugu oqaluttuunneq ajorpakka,”* Otto oqaluttuarpoq.

Otto aliasuinnarani aamma paatsiveqanngisimaartarsimavoq. Tamatumalu malitsigisaanik assut peruliortalerpoq. Qujanartumillu Otto inissisimavigilikka mini inersimasuniit killilerneqarsinnaaneq misigivaa, taamaasilluni pissusilersuutigisartakkani iluarsiarosinnaalerlugit. *“Arnasiama killiliisinnaaneq pikkoriffigivaa. Annersaanngikkaluarlunga oqaatsit atorlugit ajortuliortarnikka unitsinniassagikka nassuiaateqatarpoq, uangalu tusarnaarluartarpara. Tamanna uannut iluaqutaavoq,”* Otto oqaluttuarpoq.

Ottop pissusilersuutaa kisiat pillugu arnarsiaata ikiunngilaa, ajunngitsumillu aamma aqutissiuuppa. *“Arnarsiaama peroriartorninni suut qanoq iliussanerikka ilitersuuttarpaanga. Qujanartorujussuarmillu qanoq misigisimanikka aamma paasisinnaasarpai.”* Otto oqaluttuarpoq. Angajoqqaarsiaanermi suut pingaarnertut eqqaamasasaanersut Otto oqaluttuaqquneqarami ima nassiuavaoq: *“Pingaaruteqarlunnarpoq, angajoqqaarsiaasut meeqqanut paarisaminnut unneqqarissuunissaat, meeqqallu qanoq misigisimasarnersut tusarnaarsinnaanissaat.”*

Oqareernitsituut Otto massakkut inuusuttut najugaqatigiinni ineqarpoq, tassanilu inuusuttut

allat tallimat peqatigalugit najugaqarlutik. Ulluinnarni suliassat ataatsimut suleqatigiissutigisarpaat eqqissisimaarlutillu isersimaaqatigiissinnaallutik - soorlu spillertarput, namminerlu unnukkiorsiutissaminnik nerisassiortarlutik.

Ottop siunissami suna takorloorneraa aperigaanni, akissutigivaa eqqarsaatigivallaarsimanagu. *“Meeranerullunga politiingornissara imaluunniit saktuunngornissara takorloortarsimagaluarpara, massakkullu tamanna takorluugarinngilara,”* Otto oqaluttuarpoq. Imaassinnaasoq Nuummukarluni ilinniariartussalluni imaluunniit pedelitut sulisalersinnaassalluni takorloorpaa. Siunissaq suli nalunarpog, taamaakkaluartoq Ottop Bob Marley-p atungaa ilisarnarluartoq niperujuujutingalugu qungujulalluni naqissusiivoq *“Everything’s gonna be alright,”*.

Immikkoortoq 4

Meeqqat inuusuttuaqqallu piginnaasaat ineriartortinniarlugit akisussaaqataatsineq

Qanga piniartuunerup nalaani meeqqat, inersimasunngorunik aninguisinnaaniassammata piginnaasamikkut ilinniartinneqartarput. Inersimasut qanoq iliornersut isiginnaariarlugit ilaarlugit ilikkartarput. Soorlu atisat ammit toqqilluunniit mersorlugit, aalisqaataallutik piniariarlutilluunniit, nerisassioqataallutik imaluunniit qamusioqataallutik. Meeqqat inersimasunut ilaarsillutik ilikkapallattarput, nutaanilli piginnaaneqarlersimatilutik tulluusimaartaqaat.

Ullumikkut isumassuisut ajunngitsumik isumaqarlutik suliassarpasuit nammineq suliarisarpaat, tamannalu meeqqat nammineq suliassanik naammassinnissinnaanerata killeqalserterneranik pilersitsivoq. Pingaartumik inuusuttuaqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartartuni tamanna takussaavoq, atisanik errorsineq, eqqiaaneq kiisalu nerisassiorneq ilikkarsimaneq ajorpaat. Piginnaasallu tamakkaa ilikkarsimannikkaagamikku angerlarsimaffitsik qimallugu namminiilerniarnerminni ajornartorsiulersarput. Taamaattumik meeraq nammineq angerlarsimaffimniikkaluaruni angalersimaffiulluunniit avataanut inissinneqarsimasuugaluaruni ulluinnarni suliassanik ilinniartissimanissaat isumassarsialatsialaavoq.

Meeraq akuerineqartut toqqissisimanermillu misigitiguk

Nutaanik piunasaqaateqalersinnak meeqqat paasineqarsimasutut misigisimanissaa pingaaruteqarpoq. Meeqqat misigissusaannut misikkarissuunissaq pisariaqarpoq, soorlu tamanna immikkoortoq 3-mi eqqartorneqartoq. Meeraq inuusuttuarluunniit nuannaanngippat misigissutsikkulluunniit ajornartorsiuteqarpat, eqqartueqatigeqqaarneqassapput.

Assersuutigalugu meeraq illup iluani suliaqaatigaluni eqqartueqatigineqarsinnaavoq, meeraq qanoq eqqarsarnersoq, misigisimaneq, ajornartorsiutinilluunniit eqqartuiniarneq taamaaliornikkut ajornannginnerusinnaavoq. Meeqqat mikinerit nerisassiornerneq nerrivimmuq igillutik ikiuussinnaapput. Pingaaruteqarluinnarpoq nuannersumik silaannaqartitsinissaq taamaasilluni meeqqamut nuannersumik misigiffiusinnaammata.

Ulluinnarni pisarneq malillugu ajunngitsumik aalajagersimasunik suliaqarnernik pilersitsigit

Isumassarsialatsialaavoq ulluinnarni pisarneq malillugu aalajagersimasunik suliaqartarneq, taamaasilluni meeqqamut takorlooruminarnerusinnaavoq, qaqugu qanorlu peqataatinneqarsinnaanerluni. Pisarneq malillugu siusissukkut suliaqarnermut ilaasalersimaguni meeqqamut oqinnerusaaq. Pingaaruteqarluinnarpoq suliassat meeqqat ukiuinut piginnaasaannullu tulluartaunissaat. Suliassat oqitsut arlaat aallartissutigineqarsinnaapput, suliassat suliarinerini sooq suliarinerlugit nassuiaasoqassaaq. Assersuut: *“Siniffik piareersarluarsimasoq oqorutit iluarsilluarsimasut innarfigalugit iluortorjuusarput, sinilluarfigineqarsinnaallutik. Taamaattumik ullaat tamaasa atisalersoreeraangatta qipik illuanut saatittassavarput akisillu issuttuullugit, unnukkut iluortumik innarfigisariaannanngorlugit.”* Siullermik nammineq suliaralugit meeraq ilitsersuullugu, tulliani meeqqap misiliinissaanut piunaffigineqarsinnaavoq. Arlalerialaarlusi ikioqatigiillusi iluarsisareerussigit oqarsinnaalissaatit: *“Massakut pikkorissivutit tulliani nammineq kisivit aaqqissinnaavatit”*. Taamaasilluni meeraq nutaamik tulluusimaarutigisinnaasaminik piginnaaneqalertarpoq. Tamanna assersuutaannaavoq. Angerlarsimaffimmi suliffeqarfimmilluunniit ulluinnarni nammineq suliassaasartunik nassaarsinnaavusi. Suliassat annikitsukkaarlugit inerisarneqarsinnaapput. Meeraq piginnaasaqariartortillugu listiliortoqarsinnaavoq, ullup ingerlanerani suut suliarisassanerai – assiliartalerlugit titartagartalerlugilluunniit, taamaasilluni meeqqamut paasiuminarnerusinnaammata. Ulluinnarni suliassanik suliaqaqatigiinnermi meeqqap oqaloqatiginissaa ajornannginnerulertarpoq. Nuannersut unammillernarsinnaasuulluunniit ammasumik tatigeqatigiillunilu eqqartorneqarsinnaalertarput.

Una tooruk imaluunniit QR-kode scanneruk

Uani angajoqqaarsiatut misilittagaqarluartut Louise Enockilu angajoqqaarsiatut inuuneqarneq pillugit oqaluttuartut tusarnaarsinnaavatit. Ilaatigut nassuiaateqarfigissavaat ilaqutariittut inuunerminni meeqqat suliarisartagassaannik skemaliorsimallutik, taamaasillutik meeqqat pisussaaffeqarneq akisussaaffeqarnerlu ilikkarniassammassuk. Meerarsiassat tunuliaqutaat ilisimasaqarfiginissaat pingaaruteqartorujussusoq oqaluttuarivaat, tamaasillunimi meeqqat unammillernartitaat paasisinnaanerullugillu ikiorsinnaanerusaramikkit.

Una tooruk imaluunniit QR-kode scanneruk

Uani arnarsiatut misilittangaqarluartoq Anne Margrethe naapissinnaavat, oqaatigivaalu meeqqat misigisusaa pillugit oqaloqatigisarnissaasa pigaaruteqassusaa. Angerlasimaffimi suliassanut ilaqutariittut qanoq skemaliortarnerlutik aamma oqaluttuarivaa.

Apeqqutit eqqarsaatigisariallit:

- *Angerlasimaffimmi suliassat meeqqat ukiuinut pisinnaasaannullu naleqquttut suliassat suut peqataaffigisinnaavaat?*
- *Meeqqavit angerlasimaffitsik qimannginnerani sunik piginnaaneqalereersimanissaat pingaarute qartutut isigiviuk?*

Uani immikkoortumi ulluinnarni suliassanik pisariinngitsumik qanoq meeqqanik peqataatitsisinnaaneq saqqummiunneqarpoq. Tullinnguullugu Magnus Kristiansen apersoneqarnera atuarneqarsinnaavoq. Eqqartorpaa inuusuttut ornittagaanni Igdlomi sulinerminut atatillugu inuusuttuaqqanik suliassanik assigiinngitsunik qanoq peqataatitsisarnini. Inuusuttuaqqat suliaqaatigalutik nuannisarlutik piginnaasassaminnik ilikkagaqarsinnaasarput. Immikkoortoq 5-mi meeqqat qanoq toqqissisimannngissinnaasarnerat qanorlu illit ikiorsinnaanerlugit atuarsinnaavat.

Magnus Kristiansen

*Inuusuttut ornittagaanni Igdloimi perorsaaner-
mut tunngasumik suliaqartoq*

Magnus uluai sinngorsimallutik inuusuttut ornitagaannut Igdloimut iserpoq. Nammineq qimmini atorlugit qimusseqqammerluni iserpoq – sunngifimmini qimusserneq nuannarisarpaa. Aalborgimiit Tasiilamut ukiut 4,5 matuma siorna nuummat qimusserneq misilitsinneqarsimavoq. Magnus aturfimmi ilinniartitsisuuniarluni tikikkaluarpoq, ornittakkamilu nutaami Igdloimi neqeroorfigitikkami periarfissatut soqutiginarlutit tiguva. *“Aturfimmi misigisartakkanniit maani meeqqanut atassuteqar-
neq allaanerusoq pigivarput. Maani inuusuttuaqqat atassuteqarfigineri ulluinnarni sammisaqaqatigine-
rani pisarpoq, aturfimmut naleqqiullugu maani si-
naakkutigut killilersugaannginnerupput.”*

Sinaakkutit killilersugaannginnerusut Magnusip atorluartarpari. *“Maani illumiittartut namminiussuseqar-
lutik inuusuttuaaranissaminnut periarfissaqarput. Maani suut nuannarinerlugit suullu pikkoriffigine-
lugit paasisinnaasarpaat. Taamaasilluni nammineq naleqassusertik nukittorsarsinnaasarpaat. Inuusut-
tuaqqat assigiinngitsunik sammisaqaqatigineranni tamanna pisarpoq. Pigaaruteqarluinnartarpoq ili-
uusaat aallaavigalugit nersualaartarnissaat. Nersu-
alaarinninneq attaveqatigiinnermik pilersitsiniarner-
mi sakkussaalluarpoq,”* Magnus oqaluttuarpoq.

Inuusuttuaqqat ulluinnarni suliassanut sammisaqaqatiginerini naammineersinnaanerulernissaan-
nut aamma ikiuineruvoq. Magnus oqaluttuarpoq: *“Inuusuttuararpassuit nerisassiorneq nuannaris-
arpaat. Aallaqqaammut ajornanngitsunnguarnik soorlu boorluliornermik ilitsersuuttarpakka. Siuller-
mik inuusuttuaqqat soqutiginninnamikku uanga nammineq iffioartarpunga. Boorlut nerilerlugit pe-
qqissinnaanerlutik aperisoqarmat, akivakka: “Aap, taavami iffioneranut ikiussavarma”, malitassamik
innersuussivunga. Kingusinnerusukkullu qanoq bo-
orluliorqarsinnaanersoq takutillugit, taamaasilluni
massakkut nammineq soqutiginnillutik boorluliorsin-
naanngorput”.*

Inuusuttut ornittagaanni Magnusip taamaallaat igavimmi inuusuttut sammisaqaqatigineq ajorpari. Inuusuttuaqqat tiimerpassuit sannavimmeeqatigisinnaasarpai. Tassani qamutininik sanasarpuit ilu-
arsaassisarlutillu, nammineq aamma inuusuttut ornittagaanni qimmeqarput. *“Qimmit qimuttut ikili-
artortorujussuupput, taamatuttaaq aamma qimus-
sersinnaasut. Uangalu isumaqarpunga ugguarnar-*

torujussuusoq kalaallimmi nammineq kulturerivaat,” Magnus oqaluttuarpoq. *“Meeqqat inuusuttuaqqallu qimusseqatigigaagatsigit, uummaarissillutik allaanerusumillu nuannaarnermik misigisimaler-
sarput. Assigiinngitsorpassuarnillu aamma sun-
niuteqartarpoq. Akisussaaffiit ilagivaat qimminik paarsisinnaaneq, qimminut anuliorlutik, pituuta-
lerineri qamutinillu suliaqanermi piginnaasassa-
nik assigiinngitsunik pigisaqalertarput.”* Magnus oqaluttuarpoq. Inuusuttut illuat aamma umiatsiarta-
arnikuuvoq, taamaasilluni puisinik pisaminnik qim-
mitik nerisassaqartittarpaat. *“Tamaalilluni suliassat assigiinngitsut suliassaalerput. Inuusuttuaqqallu ineriartornerannut assut iluaqutaasorujussuuvoq, namminer-
mi suliaqarsinnaaneq piginnaasaqarfii-
lu nutaat ilikkartarpari. Piginnaasaqalissaagaanni piffissamik atuinarsinnaasoq ilinniartarpari. Min-
nerunngitsumillu pinngortitaminnineq ajunngitsumik attaveqatigiinnermik pilersitseqataallu-
artarpoq.”*

Kalaallit nunaanni ileqqunut tunngasunik suliaqar-
nermi kinaassusaat nukittorsarneqartarpoq, taassu-
malu saniatigut inuusuttuaqqat Igdloiminnermimi nunarsuatsinnut ammaannissaat aamma pingaaru-
teqartoq Magnus oqarpoq. Qanittumi Igdloimi inter-
netsitaaqqammerput, inuusuttuaqqat nipilersuutininik tusarnaarsinnaanngorlugit kiisalu nittartakkani at-
veqatigiittarfinniissinnaalerlutik. *“Interneteqar-
neq tassa maanna 2023-mi inuusuttuunermut ilaagin-
narpoq – taamaanngippat pissutsinut malinnaajun-
naassaagut,”* Magnus ilassusiivoq.

*“Inerisaaniarneq sivisusinnaavoq, pilersitallu ineri-
titassat amerlasuut imerterneqarput, sikkernissaa-
lu utaaqisaaginnalissapput. Allanguineq piffissap
annikitsup iluani uuttortaruminaassinnaavoq, ta-
amaakkaluartoq ilorraap tungaanut ingerlasoqar-
toq oqaatigineqarsinnaavoq,”* inuusuttut kulturikkut illuata kiileriani inuusuttuaqqat sannavimmut or-
ninnginnerini, Magnus qungujulluni neriuuteqarpa-
silluni oqarpoq.

Immikkoortoq 5

Meeqqat inuusuttuaqqallu toqqissisimangitsumik atassuteqarnermi pissusilersuutai suuppat – qanorlu toqqissisimalernissaat anguniarlugu iliuseqarsinnaavit?

Meeqqat inuusuttuaqqallu peqatiginerini ilaatigooriarlutik tapersorsorlugit isumassorlugit pigaluarlugit akuersaangitsut misigisarsimassavat. Misigisimasinnaavutit meeraq qujasuitsuusoq, tatiginngikkaatit imaluunniit akerlilersoraatit. Tamanna taaneqartarpoq toqqissisimangitsumik atassuteqarnermi pissusilersorneq, assigiinngitsutsigullu takutinneqarsinnaasarpoq. Meeqqat soq isumassuinerit akuersaanginneraat paasisagukku, paaseqqaartariaqarparput siusinnerusukkut inersimasunut qanoq isiginnittaaseqarnerisut. Uani immikkoortumi toqqissisimangitsumik atassuteqarnermi pissusilersornerit assigiinngitsut pingasut, qanorlu iliorlutit toqqissisimasunngortissinnaaneri ilikkarsinnaavatit.

Meeqqat isumassorneqarnissamut naatsorsuutaat siusinnerusukkut misilittakkanik aallaaveqarput

Meeraqqat ukiuni siullerni inuunerani isumassuisunut naatsorsuuteqarsinnaanerat tunngavilerneqartarpoq. Inersimasuniit asanninnermik qungujunermillu pissarsissaanga? Imaluunniit piumaffigineqassaanga nammineq suna taamaat suliarissaginga? Inersimasut toqqissisimaffigisinnaavakka? Imaluunniit ernumagissavakka? Inersimasut tikikkuminartuuppat? Najorsinnaavangalu? Imaluunniit qimassavaanga?

Ulluinnarni sunniivigeqatigiinnermi kiisalu inuit akunnerminni pissusilersuutaanniit meeqqat misilittakkatik katersortarpaat. Misilittakkat tamakkua assiliangortillugit imatut paasineqarsinnaapput, “Kuarannguit amerlasuut kuussuunngortarpoq”. Oqariartuut imaappoq kuararpassuit ataatsimuuleraagamik kuuk angisooq pingortittarpaat. Kuuk taassaavoq meeqqat attaveqarnermut aallaavia.

Tamanna isumaqarpoq misigisaaq ataaseq nuanniitsoq taanna kisimi toqqissisimanginnermut tunngaviunngitsoq, soorluli aamma killormut misigisaaq nuannersoq ataaseq toqqissisimanermut tunngaviusinnaangimmat. Misigisallu amerlasuut aallaavigalugit meeqqap toqqissisimasumik toqqissisimangitsumilluunniit attaveqarnera tunngaviliisuusarpoq. Meeqqap misigisai piffissap ingerlanerani ataatsimut meeqqap qanoq attaveqarsinnaanera pilersittarpaa – toqqammaviusumik takorluukkatik aallaavigalugit inunnt qanoq naatsorsuuteqarsinnaaneranniit pingortarpoq. Tamanna tunngaviusarpoq ilinnut ikiortissarsiorsinnaanersut, isumassorneqarsinnaanersut tapersorsorneqarsinnaanersulluunniit.

Illit nammineq meeqqamut toqqissisimanermik isumassuinermik neqerooruteqaraluartutit, meeqqap tunniunniakkavit tiginissaat ajornakusoortissinnaavai, tamannalu siusinnerusukkut nuannitsumik misigisaaqarsimaneranni attaveqarsinnaanerat sunnerneqarsimasarami. Meeqqat attaveqarniarnermi pissusilersuutigisartagaat piffissaq sivisooq atorlugu aaqqinniarneqarsinnaapput, taamaattumik meeqqat sivisuumik toqqissisimangitsumik atassuteqarnermi pissusilersuutitik atassinnaavaat – ilinniit isumassorneqarnermik tunineqartaraluarunilluunniit. Meeqqamiit tatiginninnermik pissarsisanginnerit erloqinaraluartorluunniit nikallujuissuseq pigisariaqarpat. Tatiginnissinnaanginneq tatiginnissinnaanermut allanngortissagaanni, nuannersorpasuaarnik meeraq misigisaaqqaarluni allannguisinnaavoq.

Uuma ataani toqqissisimangitsumik atassuteqarnermi pissusilersuutit assersuutit pingasut takusinnaavatit, qanorlu meeqqamut tatiginninnermik pilersitsisinnaanerlutit.

Meeraq akuersaangitsumik attaveqarnermut pissusilik

Meeqqap akuersaangitsumik attaveqarnermut pissusilersuutillip ilisarnaatigivaa, meeqqat inersimasumik pisariaqartitsinngitsutut pissusilersortarnera. Meqqap isumassorneqarnissamik pisariaqartitsinini ujartornaarsimasarpaa, attaveqarfiginiarneqartilluni tunuartertarpoo. Meeraq inersimasuaqqatut pissusilersulertarpoq, suliasat naliginnaasut ukiuminut naleqqutinngitsut nammineq suliariniartarpar. Meeqqanut allanut atassuteqarneq ajorput taamaattumillu kammaqartaralik. Taarsiullugulu pigisanut atassuteqarneq pigilersarpaat – soorlu bamsemut.

Lunap inuunerani siullermi takuneqarsinnaalluarpoq, angajoqqaavisa meerartaaqqinnissartik kissaatigisimangikkaluarat, tamannalu meeqqanut asanninnermik takutitserpiartannginnerannik kinguneqarpoq. Pingasunik ukioqalerluni atsaamini Annami paaqqutarineqalerpoq. Oqaluttuarporlu: *“Matoqqasuuvoq nipaatsuullunilu ikioqquninilu takutipparneq ajorpa. Qungujulaneq ajorpoq meeqquerivimmilu ikinnguteqarani. Spillerluni ineeqqaminiikkusunnerusarpoq. Meeqqanut ukioqatiminut naleqqiulluni inersimasumik ikiorneqarluni suliarineqartussaagaluit piginnaaneqarfiginerusarpai. Nammineq atisalersortarpoq, nammineq nillataartitsivimmiit nerisassanik tiguisarpoq, sungiusimannilaami angajoqqaaminiit nerisassiunneqarneq. Sarlissiukkaagakku nipaatumik issiarusaaginnartarpoq, allamullu isigilluni. Bamseni pinnguarisanilu kisiisa soqutigai. Uanga ersinngitsutut misigisarponga – soorlumi pisariaqartinngikkaanga.”*

Meeraq ilasseraanngitsoq qanoq ililluni naapinneqarsinnaava?

Lunap tatiginnissinnaanera Annap arriikkaluamik pissarsiariartuaarpaa. Nammineerluni suliaqarniarsarileraat, Annap Lunap assaa tiguserpa, oqarlunilu: *“Meeqqat nammineerlutik nerisassiortussaanngillat – massakut mamartumik aalisakkanik suppeliusaanga, taava marlulluuta nerissaagut”*. Anna tamatigut taamatut pissusilersortarpoq, meeqqap Lunatut 3-4-nik ukiulinnut naleqquttuinnarnik suliaqarsinnaalernernissaata tunnganut. Eqqissimasumik asannissusilimmik oqaluuttuartaarpaa, takutittarlugulu ilungersuuteqartillugu ikiorniarlugu saammarsarniarluguluunniit piareersimajuarluni. Lunap bamsini kisiat toqqissisimaviginnaasarpaa, taamaatumik Luna sarlissiunnialeraagamiuk Lunap bamsia ilaatittuaannarpaa kammaatut isigalugu oqaluuttarlugulu. Piffissap ingerlanerani Lunap bamsimut toqqissisimanermik misigisarnini Annamut nuukkiartaarpaa, taamaasilluni isumassorneqarnissamik pisariaqartitsinermini Annamukartalerpoq. Piffissallu ingerlanerani Luna aamma pinnguarnerusalerpoq, qiimmaalluni meeqquerivimmilu kammalaatitaarluni.

Assersuutip takutippa, meeqqanut ilasseraanngitsunut pingaaruteqartuusoq inersimasunik naatsorsuuteqarsinnaanerat takutissallugu. Pingaarutilittullu eqqaamasassaavoq meeraq ilasseraanngikkaluarallunniit, naatsorsuutaasinnaajuarluni takutitsisarnissaq. Meeraq qanoq innersoq apeqquataatinnagu.

Meeraq arlariinnik pissusilersuutilik

Meeqqap arlariinnik pissusilersuutilip ilisarnaatigisarpaa ataatsikkut attaveqarnermik ujartuittigaluni akuersinngitsumik pissuseqartarnera. Meeqqap arlariinnik pissusilersuutilip angerlarsimaffik persuttaaffiusoq misigisimasinnaasarpaa, tarnikkut napparsimasut imaluunniit arlaatigut angajoqqaat naatsorsuutigineqarsinnaanngitsut. Meeraq kissaatit marluk akornanni mattusimasinnaavoq: isumassorneqarnissamik saammarsarneqarnissamik ujartuineq, kisianni aamma kamanneq annilaaganeq pigalugu inersimasunut ajattuisuulluni. Meeraq arlariinnik pissususeqaruni isumassuisut isumassorneqarnissamik ujartuiffigalugit kiisalu paarlaatuanik aamma ajattorlugit pissulersussaaq. Meeqqap aamma ilisarnaatigisinnaavaa aporaanermik killissanillu ujartuisuunini – inersimasunut attaveqanermi kiisalu aamma peqatinut attaveqarnermi tamanna malugineqarsinnaasarpoo, uani soorlu assersuummi takuneqarsinnaasooq:

Kristiaat 14-nik ukiulik atuarfimmi aamma atuartut angerlarsimaffianni allanut aporaattuaannarpoo. Naamagittaalliutiguarpa tamanit paasineqarsinnaannginnini kiisalu nuannarineqannginnini. Perorsaasunik oqaloqatiginiarneqaraangami, sianiitsutut pinniitsutullu taagortarpai. Allanut aqutsisuuniartarpoq nakkarsaakajuttarlunilu, inuusuttoqatini inerteqqutinut qarmartarpai. Arlaannik piumaffigineqartilluni akerliusarpoq, aalajangerneq allanngortinniarlugu oqallinnermik pilersitsisarluni. Suut tamaasa isornartorsiunertut tuasaarpai, annikitsunnguit oqaaseqarfigineqartut sorujussuanngortittarpai aporaannerujussuarmik aallartitissinnaasarpoo, atuartut angerlarsimaffiat tamaat akerlerilertarlugu.

Meeraq arlariinnik pissusilersuutilik qanoq naapinneqarsinnaava?

Kristiaap atuartut angerlarsimaffianni Minik attaveqaatigilerpaa. Minik eqqissisimasorujuuvoq taamaakka-luartoq aamma aaliangersimasuulluni. Aallaqqaammut Kristiaap Miniup aalajagiussai tamaasa ajattuillunilu allanngortinniartarpai. Piffissallu ingerlanerani paasiartulerpaa isummani allanngoqattaaginnartooq Miniup aalassasutigineq ajoraa, taamaakkaluartoq pitsaasunik sinaakkusersuisarnini ingerlatiinnartarppaa. Miniup Kristiaat nammineq imminut tatiginngiffiini soorlu ilinniagassalerinerani ikiortarppaa. Miniup Kristiaat piffissaq aalajagersimasooq angajoqqaavinut attaveqartittarppaa. Atuarfimmilu ataatsimiinnernut peqataalluni aporaannerit aaqqiiffigisarpai. Ukiup ataatsip ingerlasimalernerani Kristiaat pitsaaneruleriartorpoq. Sulilu massakumut ajuallassinnaasarpoo kamarujussuarsinnaasarlunilu. Ajornartorsiullu tamanna pinerusarpoq, Kristiaap feriarnerani imaluunniit Kristiaap angajoqqaavisa angerlarsimaffianni toqqissisimanngitsoqaraagat.

Assersuutip takutippaa meeqqamut arlariinnik pissusilersuutilimmut naatsorsuutigisinnaasaannik aalajagersimasumik sinaakkutaqartitsinissap pingaaruteqassusaa. Isumagissaarnermi isumalunnermilu kiisalu isumaqatigiissuteqarnerni - Pingaaruteqarluinnarpoq inersimasut meeqqamut attuumassuteqartut naatsorsuutaasinnaanissaat.

Meeraq innarlerneqarsimasumik attaveqarnermi pissusilersortoq

Innarlerneqarsimasumik attaveqarnermi pissusilersuutip ilisarnaatigivaa, ilukkut toqqissisimasinnaannginneq. Annilaagasarpot, uippakajaarsinnaasarlutik ukkassisinnaanertik ajornartorsiutigisarpaat kiisalu suliasamik naammassinnissinnaaneq ajornartorsiutigisarlugu. Meeraq peqqinnanngitsumi peroriartorsimasinnaasarpot – soorlu tarnikkut timikkulluunniit persuttaaffiusumi. Meeraq pissusilersuutimikkut piuminartuulluni pissusilersuuteqartarpot – taamaakkaluartot qamani ilumini allanut attaveqarniapiloorneq pigisarpaa. Tamanna tunngaveqarpot meeraanerme attaveqarniarnermut piginnaasassat isumassuisunit ilusilersorneqarsimasann-gimmata. Taamaattumik toqqissisimaffiusinnaasumik ujartuineq ilikkarsimangilaat. Assersuut maanna tas-saavoq Niviaaluk innarlerneqarsimasumik attaveqarnermi pissusilersuutilik:

Niviaaluk sisamanik ukioqarpot, misigissutsimigullu ataasiinnarmik ukiulittut pissuseqarpot. Naapitani ta-maasa attaveqarfiginiartarpai, qungujulluni qaqiffigerusuttarlugit – aamma aatsaat takusani taama pisar-pai. Tatiginnittutut pissuseqartarpot, attaveqarneralu sivilungaarneq ajorpot. Qaapiaannartumik attave-qartarpot, arlaannut aalajagersimasumut attaveqavinneq ajorpot. Allanut attaveqarnermi, pinnguarnermi, meeqqerivimmilu arlaannik aallartitsigaluarluni naammassinagulu allanut saattarpot, allanillu aallartitsisar-luni. Eqqissisimasinnaanngilaq naammassinniarlunilu ukkassisinnaasarani. Mikinermini isumassorneqarnis-samik amigaaateqarsimanerup kingunerisaanik allanut attaveqarniartarnera annikillisippaa.

Qanoq ililluni meeraq innarlerneqarsimasumik attaveqartartoq naapinneqarsinnaava?

Niviaaluk annilaangalluni uippakajaaqqajaasarpot – pingaartumik inunnik nutaanik naapitsigaagami imaluun-niit eqimattani peqataagaagami. Niviaaluk eqqissisimaniassammat, kisimi meerartaalluni ilaqutariinnut inis-sinneqarpot, taamaasilluni arnarsiaminut atassuteqarsinnaaneruniassammat. Meeraaqqat pisariaqartitaat ataasiakkaat aaliagersimasunik pisartut misigisalerpai. Timikkullu attaveqarneq annertoq misigisalerlugu, soorlu asammaarneqarneq, meeqqanut massage kiisalu pakkusimaarneqarneq, timikkut attaveqarneq meeqqap isumassuisumut pisariaqartitsineranut eqeersaataasarpot. Ukiup ataatsip missaata qaangiunne-rani Niviaaluup inuit nalusani pinnagit arnarsiani kisiat toqqissisimanermik ujartuiffigisalerpaa. Pinngussat ataasiakkaat siviluumik pinnguarisinnaalerpai. Massakut Niviaaluk toqqissisimanerulersimammat ullut ta-maasa tiimit amerlanerusut meeqqerivimmiissinnaalerpot.

Assersuutip takutippaa, meeqqat innarlersimasumik pissusilersortut eqqissisimasumik aalajagersimasumik sinaakkuteqartinnissat kiisalu inersimasumut ataasinnaarmut atassuteqarnissaanut periarfissaqarnissaata pingaaruteqassusaa. Meeraaqqap inersimasumut timikkut attaveqarfeqarnissaq pisiaqartippaa.

Una tooruk imaluunniit QR-kode scanneruk

Uani Videomi psykologiskimik misileraaneq takuneqarsinnaavoq. Uani takusinnaavat, meeqqat assigiinn-gitsunik attaveqariaasillit anaanaminniit avissaartinneqaraagamik qanoq qisuariartarnerut.

Attaveqariaatsit	Meeqqap pissusulersorneranut ilisarnaataalluartoq	Meeraq qanoq ikiussaviuk?
Akuersaanngitsumik attaveqarneq	Meeqqap inersimasumik isumassorneqarnissaminik pisariaqartitsinini takutinneq ajorpaa. Suliassat naliginnaasut meeqqap nammineq suliarisarpai. Inunnut pinnani pisattanut atassuteqalertarpoq	Meeqqap ilinnut akuersaannginnera sunniuteqartinnagu, kisiannili isumassuinerit tikikkuminartuunerillu ingerlatiinnaarlugu.
Arlariinnik pissuseqarluni attaveqarneq	Meeqqap attaveqarusunnini takutissavaa kiisalu meeqqap ilinnut qanilleqqusinninnini takutissallugu. Meeraq aporaannernik naalagaaniarnermillu ujartuisuuvoq.	Aalajaatsuussaait naatsorsuutigineqarsinnaallutillu, meeqqap pissusaata allanngorneranut sunnertissanngilatit, eqqissisimallutit ikiuersuttuarnerillu takutittarlugu – meeqqap pissusilersutaa apeqqutaatinnagu. Inussiarnisaarlutit ersarissunik piunasaqartarit.
Ataqatigiinngitsumik attaveqarneq	Meeraq attaveqarniarnermini qaapiaannarsiortuusarpoq, inersimasut allanit pingaarnerrunngillat. Meeqqap ukkassisinnaanini suliassanik naammassinnissinnaanini ajornartorsiutigisarpaa.	Allanngorartuunnginneq sinaakkutillu toqqissisimasut ilisarnaataapput. Meeqqap attaveqariaasiata ineriartortinnissaa pingaaruteqarpoq. Meeraaq qanoq isikkut toqqarluni isigisinnaaneq, nipilioqatigalugu kiisalu timikkut attorneqarneq tunngaviliisuusarput. Meeqqani anginerulaartuni tikikkuminartuunerit takutillugu kiisalu meeqqap misigissusai eqqarsaatalu pillugit annertuumik oqaloqatigisarlugu. Toqqissisimaneq qanilaarnerlu pilersikkat.

Apeqqutit eqqarsaatigisariallit

- Avatagiiserni meeqqanik ilisarsaqarsinnaavit (angerlarsimaffimmi suliffimmilunniit), assiginngitsunik attaveqariaaseqarlutik pissusilersuutilinnik?
- Meeraq taanna qanoq ilillutit toqqissisimanissaa anguniarlugu ikiorsinnaaviuk?
- Eqqarsaatigiuk, qulaani attaveqariaatsit pineqartut illit nammineq meeraaninniit ilisarnartoqarnersut?
 - o Taama pissusilersuuteqarnermut sunamita pissutaasimassava?
 - o Inersimasut ilinnut ikiuinerat qanoq misigaajuk?

Immikkoortumi uani toqqissisimannngitsumik attaveqariaatsit pingasut atuareersimalerpatit: ninguisumik pissusillit, arlariinnik pissusillit kiisalu ataqatigiinngitsumik pissusillit. Massakkut atuareersimalerpatit tamarmik ataasiakkaarlutik qanoq ilisarnaateqarnersut, qanorlu meeraq taama pissusilik ingerlariaqqinnissaanut qanoq ikiorsinnaanerlugu sakkussarnik pissarsillutit.

Apersorneqartussap tullia naapissinnaasat tassaavoq tarnip pissusaanik ilisimasalik Trudy Kreutzmann. Trudy ulluinnarni atuarfimmi sulisarpoo, ulluinnarnilu takujuarpaa meeqqat annaasaqarnerminni, qimagaasimnerminni tarnikkullu ikiligaasimanagerup kingunerisaanik qisuariaatigisartagaat. Tulliullugu immikkoortoq 6-mi meeqqanik inuusuttuaqqanillu annaasaqarnermi qimagaanermilu misigisimasaat pillugit qanoq oqaloqatigisinnanerlutit siunnersuutinik pissarsiaqarsinnaavutit.

Trudy Kreutzmann

Tarnip pissusaanik ilisimasalik atuarfimmi sulisoq

Trudy Kreutzmann tarnip pissusaanik ilisimasaliuvoq Tasiilap Alivarpiani atorfeqartoq, 2020-miillu atorfeqarnermini meeqqanik oqaloqateqartalersimavoq. Saniatigut meeqqat aliasuutilit eqimat-tani oqaloqatigiittarnerat aammalu meeqqamut attuumassuteqartut naapeqatigiittarneri ingerlattarpai. Aallaqqaammut meeqqanut at-taveqarniarneq ajornakusoortuusoq Trudy misigisimasarsimavoq, peqqutaanerulluni toqqis-simasumik attaveqarfeqarneq suli pilersissi-mannginnamiuk. Massakkullu ikiorneqarusullutik kissaateqartut amerlapput, massakkuugallartoq sapaatip akunneranut 35 missaanniittut meeqqat oqaloqatigisarpai amerlanerusinnaasarlutillu. *“Meeqqanut attaveqarluarsinnaanerup anguniar-nerani piffissaq sivisusimaqaaq, meeqqaniit suut*

tamarmik tutsuiginanngitsut misigisimanar-simammata, tarnip pissusaanik ilisimasalimmik oqaloqateqarnissartik ersigisarsimagaluarpaat. Piviusumik oqassaguma ukiup ataaseq affaalu atorlugu meeqqat uannut qanillillutik toqqissis-maffiginnissinnaanerat anguniarsimavara,” Trudy oqaluttuarpoq. *“Uattut inissisimassagaanni pisi-ariaqarpoq maniguunnissaq, uppernartuunissaq kiisalu naammagittartuunissaq. Meeqqat uannut inersimasutut tutsuiginartutut misigisimanissaat pingaaruteqarluinnarpoq, toqqissisimalutik uan-nut saaffiginnissinnaaniassammata. Meeraq peqatigalugu meeqqat misigisimasaat misi-gissusaallu oqaasertalerlugit suliarisarpagut,”* Trudy nassuiaavoq. Ineriartorerullu qanoq ingerlasimaneera pillugu nassuiaavoq: *“Mas-sakkut meeqqat nammineq aggertalerput. Takkutikulaartarput, pisariaqartittorujus-suaaangami toqqissisimaffigisaminnik, paasi-neqarsinnaallutik tusarnaarneqarsinnaallutik isumagineqarsinnaanertik pisariaqartikkamikku.*

Tamatuma iluatsinneranut pissutaasoraara meeqqat ulluinnaanni ersarissuusimanera aalajaatsuuneralu."

Meeqqat atuarianniittut assigiinngitsorpassuar-
nik ajornartorsiuteqartarput. Meeqqat ajornar-
torsiutigisartagaat takukulanerusakka tassaap-
put: angajoqqaat qimanneri, kinguaassiutitigut
killissamik qaangiiffigitinnerit, ilaqtanik immi-
nortoqanera imaluunniit toqutsisoqarsimanera.
"Meeqqat uannukartartut misigissusaat amerla-
nertigut aalajangersimasuunerupput soorlu an-
naasaqarneq, maqaasineq, imminut pisuutin-
neq kanngusunnerlu" Trudy oqaluttuarpoq.

Trudyp tikkuarpaa, misigissutsikkut ajornar-
torsiutit meeqqap ineriartorneranut ajor-
nartorsiutaannaanngitsut, meeqqallu ajor-
nartorsiuteqarnera ilikkarsarsinnaaneranut
sunniuteqartorujussuusoq. "Meeqqat misigissutsi-
gut ajornartorsiortut atuartinniarnerat kipiluttunar-
tarpoq, meeqqat atuartitsinermut malinnaanissa-

*minnut nukissaqarneq ajoramik. Nukissatik allamut
atortaramikkik ilikkarniarnerat annikissinnaasarpoq.
Meeqqat aliatsaqqajaasarput, ilinniartitsisisut pis-
sutsinik malinnilluarsinnaanermik atuartitsinermut
atatillugu atuartitsisariaqartaramik meeqqanut
ajornartorsiortitsilertarpoq," Trudy nassuiaavoq.*

Meeqqat amerlanerit Trudy ornittalinnginnerani
ajornartorsiutitik oqaasinngortissimaneq ajoraat,
Trudy oqaluttuarpoq. Atuartut ilaat kisimiit-
torujuusarput atuarfissaminnullu takkutinngitsuuku-
lasarlutik. "Meeqqat ilaat piffissaq ingerlatinniarlugu
eqimattanngorlutik sumi tamaani angalaarusaar-
tarput. Angajoqqaat akulerunneq ajorput, nammi-
nermi aamma ajornarsiuminnik nammataqarput.
Tamaattumillu meerarpassuit siusissukkut inersima-
sutut pissusilersulersartut, pissiatik sineqatigisaler-
tarpaat imigassartorlutillu," Trudy oqaluttuarpoq.
Neriutigivaalu siunissap ingerlanerani ilinniagallit
amerlanerit Tasiilamiilerumaartut, taamaasilluni atu-
arfimmi ajornartorsiutaasartut annikilliniassammata.

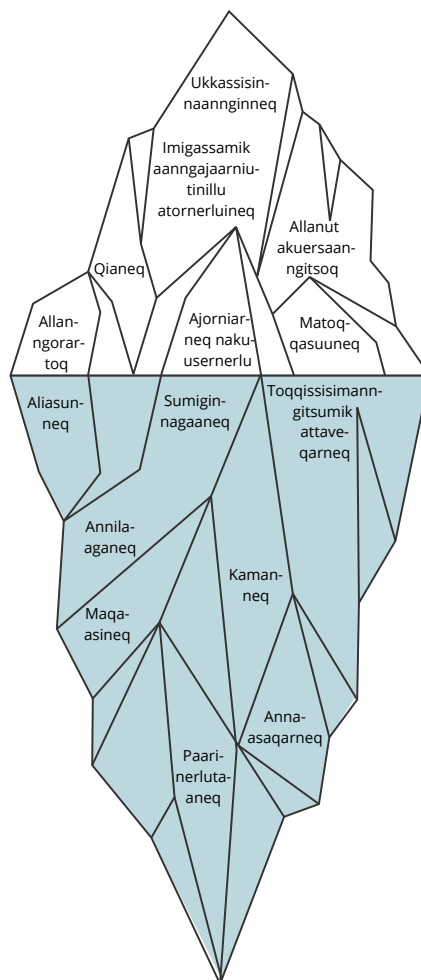
*"Susassaqartut akimorlugit suleqatigiinneq uum-
mateqarfigaara. Unammillernartut ajoqutaasut
tassaapput ilinniarsimasunik amigateqarneq,
oqaatsit kiisalu susassaqartut assigiinngitsut oqa-
loqatigiinnissaat unammillernarsinnaasarmat,
ilinniarsimasut tamarmik paasinnittaasertik aal-
laavigalugit ajunnginnerpaamik sullissiniarsa-
risarput" Trudy nassuiaavoq ingerlaqqillunilu:
"Ilinniartitsisut meeqqat atugaat pillugit angajoqqa-
anik suleqateqarniarnerit ajornartorsiutigisar-
paat, oqaatsitigut paaseqatigiissinnaaneq kiisalu
kulturikkut assigiinngissutsit pissutigalugit.
Taamaattumik una atuagaq qanoq ilinnia-
gaqarsimaneq apeqqutaatinnagu meeqqanik
sullissinermi suleqatigiissinnaaneq, meeqqal-
lu atugarissaarnerulernissaannik sammivilim-
mik imaqartoq pingaaruteqarluinnartuuvoq."*

Meeqqat inuusuttuaqqallu annasaqarsimallutik qisuariataat pillugit qanoq ililluta ammasumik oqaloqatigiissinnaavagut?

Meeqqat inuusuttuaqqallu inersimasunut attaveqarnerminni annasaqarlutik misigingagamik, soorlu angajoqqaat avinnerini imminortoqartilluguluunniit, ammasumik oqaloqateqarnissartik pisariaqartittarpaat. Taamaasillutik paasisinnaaniassagamikku sooq atassuteqarneq kipitinneqarnersoq. Meerarpassuimmi inersimasumik aannaasaqaraagamik namminnut pisuutillutik arlaatigut namminneq ajortuliorsimasutut isumaqartarput. Tamannalu meeqqat paasisassarsiornissamut ilikkarusussuseqarnermullu kajumikkunnaarnerannik, inuusuttuaqqallu imminornissamut eqqarsateqalersinnaasarnerannik kinguneqartarpoq. Meeqqat inersimasunut tatiginninnginneq kamaqarnermillu immerneqarsinnaasarput. Taamaattumik uani immikkoortumi meeqqat inuusuttuaqqallu aannaasaqarnerannut tunngasumik qanoq oqaloqatigiissinnaanerlugit ilisimasaqarfigilersinnaavat, meeqqat toqqissisimangitsumik attaveqarfeqariaasii annikillisinniarlugit.

Meeqqap iliuusaata takutittarpa qamani qanoq migisigimanagera

Meeqqat nammineq nuanniitsumik migisigimanagerterik iliuitsitillu ajortut naluneq ajorpaat, taamaakkaluortoq nammineq paasisinnaaneq ajorpaat sooq ajornerlutik/nuannaanginnerlutilluunniit. Inersimasunut aamma paasiuminaassinnaasarpoq sooq meeqqat taama pissuseqarnerisut, suullu misigissutsit aallaaviunersut. Tamanna ilulissamut assersuutigineqarsinnaavoq. Umiatsiami issiaartilluta iluliaq isiginnaarujooaagatsigu, naluneq ajorparput immap qulaani saqqumisoq kisiat tukusinnaallugu, sinneralu takusinnaangisarput immap iluaaniittoq. Misigissutsit aamma taamaapput. Pissusilersuutigut iliuitsigullu takusinnaasarpagut takuneqarsinnaasarpullu – soorlu iluliaq immap qulaaniittuunnaq takusinnaasaripput. Iluliamerngup atani misigissuserpassuit toqqortersimasarput, taakkualu aallaavigalugit pissusilersuutigut takussaalersarput. Meeqqat inersimasullu allat pissusiluttut takugaagatsigit — amerlanertigut nalusarparput misigissutsit suut aallaavigalugit taama iliornerisut. Lars immaqa imigassartorsimalluni illoqarfimmi perulluliorpoq, ataataminik annasaqarsimanini aliaasutigisani sularisimanginnamiuk. Nivi immaqa klassimi eqqissiviilliorluni perulluliorpoq, angajoqqaami avissaarnerat artorsaatigamiuk.

Artorsaateqartut ajunnginnerulernissaannut ikiorniarlugit paaseqqaartariaqarparput, sooq artorsaateqar-nersut. Soorlu assersuutigineqartutut immap ataani iluliarujussuup toqqortai suunersut takusariaqarpagut. Tatigeqatigiilluni misigissutsit pillugit oqaloqatigiinneq pilersinneqarsinnaavoq. Ilisimatusarnerup takutippaa, aannaasaqarneq eqqartorneqarneqanngitsoq imminut tatiginnginnermik, atonerluinermik allanilluunniit ajornartorsiuteqarnermik kinguneqarsinnaasartooq. Annaasaqarsimaneq nipagiusimaannarneqarpat an-naasaqanermi qisuariaatsit inuuneq tamaat pigineqarsinnaapput. Immikkoortup tulliani meeqqat inuusut-tuaqqallu misigissusaat pillugit qanoq oqaloqatigineqarsinnaaneri takutissavarput.

Annaasaqarneq misigeriigaq inuunermi nukittorsaatinnertinnera

Meeqqat inuusuttuaqqallu aannaasaqanermi qisuariaatai pillugit kiisalu avissaarnerni naliginnaasumik qisu-ariaatit pillugit ikiorsinnaavagut. Taamaasilluni imminut tatiginnaaneq, inersimasumut tatiginnaaneq toqqissisimasumillu attaveqarsinnaanermik pilersitseqqissinnaanngortissinnaavagut. Annaasaqarneq inuu-nerup ilaani naapitassatut, qanorlu avissaarnerit ajunnginnerusumik aqqusaarneqarsinnaanernik ilinniartik-kaanni ajornartorsiutit annikillisinneqarsinnaapput. Ilisimatusarnerullu takutitaasa ilagivaat, aannaasaqarneq pillugu misigissutsit eqqartortarnerini inuunermi misigisassatut nukittorsaatissatullu allanut paasinnissinna-anermik pilersitsinnaasoq. Inuunermi kingusinnerusukkut avissaarnerit qaangerniarsinnaaneri ikiortissarsi-orsinnaanermik, avissaarnerlu inuunermi aqqusaagassat ilagigaat paasisimaleraanni oqinnerusinnaavoq.

Illit oqaluttuarnerit aallaavigalugu meeqqap misigissutsini paasisinnaanngornissaanut ikiorsin-naavat

Meeqqat inuusuttuaqqallu nakkagasinnaasarpur kamaqarlutillu, qanoq misigisimanerlutik oqaasinngortinnis-saa ajornartorsiutigisinnaasarpaat. Meeqqap avissaarneq misigisimasani eqqartussalugu piareersimaneq takujuminaassinnaasarpooq, aperiniarneralu killissamik qaagiinertut migisimanarsinnaasarluni. Taamaattumik qanoq ammasumik eqqartueqatigiittoqarsinnaava? Illit nammeneq peroriartorninni misigisimasavit eqqar-tornerani meeraq inuusuttuaqqalluunniit ataatsimoortut eqqartueqataanissamat tikilluaqqusinnaavatit. Ammasumik eqqartuinissaminik piareersimasimagunik oqaasinngortitsisinnaapput. Piareersimannikkun-ik tusarnaartutuinnag inissisimasinnaapput. Illit nammeneq misigissutsitit oqasertalerlugit pinerni, meeraq nammeneq aamma ilisarisaqarsinnaaguni misigissutsini oqaasertalersinnaalertarpei.

Meeqqat eqimattalluunniit ilisarimalernerini avissaarnermut qisuariaatigisartagai suunersut maluginiar-neqarsinnaasarpur. Ilai kamaqarput, tunuarsimaarput, nikallugappur imaluunniit allanik peqateqarnissamik pisariaqartitsinngillat? Illit nammeneq meeraaninni avissaarnermik aannaasaqarnermilluunniit misigisimasatit eqqarsaatigisinnaavatit, meeqqap maanna qisuariaataanut assigusoqarpat oqaluttuarisinnaavatit. Soorlu as-sersuutigalugu niarsiaraq tujormisoq kiserliortoq takugukku, nammeneq meeraanermi pisimasumik oqalut-tuortoqarsinnaavoq:

“Illit ukioqarallarama nammeneq imminut akisussaffigisussanngorluna pineqartarpunga. Meeqqat allat kammalaatigilerusukkaluaraangakkit amerlanertigut piumaneeq ajorput. Tamatumalu kingunerivaa piffissap ilarujussua sinittarfeeqqamineerujoortarnera, ilimagilluinnarakkumi allat nuannarinngikkaannga. Ukioqqor-tusinerulaalerama meeqqat amerlasuut taamaattarsimasut paasivara, tamannalu itigarnissamat imminut illersorneruvoq. Ullut ilaanni paasivara, tamanna ajornartorsiummut aaqiinerunngitsoq, aliasunneruleriar-tuinnarpunga ineeqqannullu mattusimagaluttuinnarlunga. Ullut ilaanni aalajangerpunga kiserliorusaangin-narniarnanga, ikinngutitaarniarsariarlunga misilippara, naak itigartinneqarnissara ernumagigaluarlugu. Iluatsitsillunga klasseqatinnik ikinngutitaarpunga, kiserliortutullu misigisimajunnaarlunga”.

Taamatut meeraanerni inuusuttuunerni misigisimasatit oqaluttuarisarsinnaavatit. Ilinniartitsisutut per-orsaasutulluunniit meeqqat ataatsimoortillugit aamma oqaluttuarfigisarsinnaavatit. Imaassinnaasoq aal-laqqaammur meeqqat tusarnaanginnartut, piffissallu ingerlanerani nammeneq aamma misigisimasatit oqalut-tuarisinnaalissavaat. Meeqqat ilinnit paasineqarsinnaallutik misigisimassappur, imaassinnaasorlu aliasuneeq qanoq qaagernerneqarsinnaanernannut nammeneq aamma siunnersuuteqartut. Illit nammeneq aaqiissutissa-mik ujartuinngikkaluarlutit – tusarnaaginnarlutit paasinninnerillu takutiinnarsinnaavat.

Iluusaasinnaasoq: Meeqqat inuusuttuaqqallu oqaloqatiginialerneranni periuseq alla atorsinnaasat tassaavoq, piviusuunngitsunik aallaavilinnik oqaluttuarneq. Soorlu oqaluttualiamik piviusuusaartit-sineq, atuakkat filmilluunniit, kalaallit oqaluttuatoqaat erinarsuutilluunniit atorlugit avissaarnermut naapeqqinnermullu tunngasunik oqaluttuarsinnaavutit.

Nutaamik takkuttoqaraagat allallu eqimattamiit avissaaraagata

Pingaaruteqarluinnarpoq inersimasut pingaarutillit paarlaattarnerinut meeqqat piareersarnissaat, apeqquta-atinnagu angerlarsimaffimmiuppat, ulluunerani paaqqinnittarfinni imaluunniit atuarfimmi. Ilisimatusarnerup takutippaa meeqqat ilimasaaruteqaqqaarani inissinneqartut nuutsinneqartulluunniit, tatiginnissinnaaneq toqqissisimanerlu annaasaraat. Tamannalu tunngavigalugu meeqqanik inersimasunilluunniit eqimattaniit qimaguttoqartillugu imaluunniit nutaanik takkuttoqartoqarniartillugu paasissutissiisoqartariaqarpoq. Ilinniar-titsisoq nutaaq imaluunniit klassimi meeraq nutaaq tikilluaqqujuk. Ilaqutariinni inissiisoqassatillugu meeqqa-mik ilaqutalluunniit meeraanik, illoqatigiit tamanit tikilluaqqusinnisaq piareersarneqartarnissaa innersuun-narpoq. Aallartoqassatillugu nuuttoqassatilluguluunniit inuulluaqqusineq katerisimaalaarnertalimilluunniit piareersaasoqarsinnaavoq. Assinik ullorsiutinilluunniit pereersunut allattuiffinnik tunineqasinnaapput, ta-amaasilluni ataqatigiissimaneq eqqaamaneqarsinnaaniassammat.

Una tooruk imaluunniit QR-kode scanneruk

Videomi uani inuusuttut qallunaajaqqat, avissaarneq qanoq misigisimanerlugu kiisalu meerarsiatut isumas-sorneqarneq pillugu oqaluttuartut takuneqarsinnaavoq.

Una tooruk imaluunniit QR-kode scanneruk

Videomi uani isumassuisup qanoq inuusuttuaqqap eqqarsaatini misigissutsinilu oqaaasinngortinnissaanut ikioraa takussinnaavat.

Apeqqutit eqqarsaatigisariillit:

- Ilinnut aallaavigigit: arlaannik assersuutininik eqqaasassaqaarpit, soorlu qamani misigisimasatit aallaavigalugit illit pissusilersuutitit allanit paasiuminaatsinneqarsimanerannik?
- Meeqqap unammillernartumik misigisaanut tulluurtumik oqaluttuamik nassaarit. Nammineq ilinnut aallaavigisinnaavutit, oqaluttuaq, oqaluttualiaq, atuagaq arlaalluunniit aallaavigisinnaavat.

Uani immikkoortumi atuarsinnaavat, meeqqat inuusuttuaqqallu annaasaqarnermik avissaarnermilluuniit misigisaqarsimasut qanoq ikiorsinnaanerlugit. Meeqqat annaasaqarnermik qisuariaataat assigiinngissinnaapput. Tullinguuttumi atuarsinnaasarni Dorthen Davidsenip oqaluttuarnerata tamanna takutippaa. Meeqqap paarsami qanoq pigisanik pingaartitsitigisarnera, pigisanullu angajoqqaaminut atassusiisarnera, Dorthen oqaluttuarivaa. Aallaqqammut Dorthen pigisat aalajangersimasut sooq taama nivarsiaqqamut isumaqartiginersut paasisimangilaa, kisianni nivarsiaqqap angajoqqaami avissaarnerinut qisuariaataasa ilagigaa Dorthen paasilerpaa. Meeqqat pissusilersuutaanni pissutaasoq paasisimaleraanni pissusilunnerit itigartitsinerillu naalanngisaaannarluni pissusilersornerunngitsut erseriartulersarput, taamaasillunilu meeqqap ikiorniarnera ajornanninnerulersinnaalluni. Tullinguuttumi kapital 7-mi atuartut annaasaqarnermik avissaarnerillu misigisaqarsimasut atuarfimmi qanoq ikiorniarneqarsinnaaner atuarsinnaavat.

Dorthe Davidsen

Arnarsiaq

Dorthe inissiami alianaatsumi ineqarpoq, tassani niviarsiaqqat marluk paarisani najugaqatigivai. Inisiamut iserluni tipigissumik kaffisunnippoq, Dorthemillu kissalaartumik tikilluaqqusaavugut. 2003-mi Dorthe arnarsiatut aallartissimavoq. Siullermik saniatigut suliffeqarsimagaluarpoq, piffissallu ingerlanerani arnarsiaaneq ulloq unnuarlu suliffittut ingerlatilersimavaa. Dorthe Kalaallit Nunaanni siul-lersaalluni aningaasarsiutigalugu arnarsiatut sulis-unnorpoq.

Dorthe meerarsiarisartakkami angajoqqaatik qimal-lugit allamut inissinneqaraagamik qisuariaatigisarta-gai oqaluttuarivai. *“Meeqqanut tamanut angajoqqa-aniit qimagutsitaaneq artornartarpoq. Amerlanerit aliasuttarput, kamattarput, annilaagasarpur pissut-sinut nutaanut nalimmassartussaasaramik, sinaak-kutissallu nutaat suussanersut nalusaramikkitt,”* Dor-the oqaluttuarpoq.

“Meeraaqqat eqqaassanngikkaanni, meeqqat alla-nik angajoqqaaqarlutik naluneq ajorpaat. Meeqqat kina ataataginerlugu, anaanaginerlugu, qatanngutit kikkunersut kiisalu ilaqqat sumiinnerisut nalus-sanngikkaat pingaaruteqartut ilagivaat” Dorthe oqarpoq. Qanoq meerarsiat angajoqqaamik anger-larsimaffiviullu sumiinneri ilisimanissaat pingaar-uteqartigisoq Dorthe oqaluttuarpoq, aajuna asser-suutaa:

Taamanikkut Dorthe niviarsiaqqamik tigummisaqa-lerpoq. Niviarsiaqqap angerlarsimaffimininnga-anniit atisat nassatai mikivallaalersimallutillu alit-torsimapput. *“Niviarsiaqqap atuarnerani kjolemik kusanartumik pisivara. Niviarsiaq atuarfimiit soraarluni angerlarmat tunniuppara, niviarsiaqqal-lu atorunnigilluinnarpaa,”* Dorthe oqaluttuarpoq. Dorthep niviarsiaqqallu pisoq isumaqatigiinngissuti-gisimavaat. Kingusinnerusukkut Dorthep paasiler-paa, niviarsiaqqap atisani alittornikut angerlasimaf-fimminut angajoqqaaminullu attaveqaatitut isigigai. Niviarsiaqqamut atisat atisaannaanngillat – anger-larsimaffimminut qimagutsitaaffimminut attuu-massuteqartippai. *“Pisup taassuma ilikkartippaanga angerlarsimaffiup avataani inissinneqarnermi pis-sutsinut – minnerunnigittumik aamma atisanik pisi-niarnermi, arlaatigut meeqqanut allannguiniaraanni peqataatittarnissai”* Dorthe oqaluttuarpoq, nangillu-nilu: *“2019-mi feriertussaagama, meeqqat paarisak-ka allani angajoqqaarsiaqarallarput. Meeqqat atisat nassarusutatik poortortussaavaat, uangalu*

poortuineranni tamaasa poortorneraat isumagivak-ka. Niviarsiaqqap atisarisimasani alittornikut mikigi-lersimasanilu nassarusuppai, uangalu isumaqarpun-ga nassarunigit niviarsiaqqamut toqqissisimanermik tunisissasoq”. Dorthep meeqqat angajoqqaarsias-saanukaakkamigit oqaatiginiarlugu puiorppaa, nivi-arsiaq atisanik nutaanngilinikunik nassataqartoq toqqissisimanermik tunisismata. Dorthe feriareer-luni angerlaqqikkami paasivaa, angajoqqaarsiat isu-maginnittoqarfimmut saaffiginnissimasut, meeqqat Dorthemii nutaanik atisarsineqartanngitsut oqaati-gineqarluni. Angajoqqaarsiat taakkua marluk akor-nanni attaveqatigiissimagaluarunik paatsooqati-giinneq pisimassanngikkaluarpoq. *“Taamaattumik pingaaruteqartorujussuugaluarpoq angajoqqaarsi-at akornanni attaveqatigiittarfimmik peqarnissaq, tassani meeqqat pillugit ammasumik oqaloqatigii-ttoqarsinnaalluni*

kiisalu ulluinnarni unammillernartut naapittakkat eqqartorneqarsinnaallutik,” Dorthe isummerpoq. Siullermik Dorthe kisimiilluni sulisarpog, massakullu Nuummi angajoqqaarsiat akornanni attaveqartigiittarfeqarlersimapput. Facebookikkut gruppiorsimapput, attaveqatigiiffisinnaasaminnik, tamannalu avitseqatigiiffittut, angajoqqaarsiatut sulinerminni nuannersunut unammillernartullu aqqusaartakkanut avitseqatigiiffittut atortarpaat.

Atuarfimmi meeqqat inuusuttuaqqallu qanoq atuartinneqarsinnaappat?

Ilinniartitsisorpassuit ulluinnarni meeqqanik unammillernartunik toqqissisimangitsunik, suleqatikkumi-naatsunik atuartitsinermilu malinnaasinnaangitsunik naapitaqartarput. Klassit ilaanni atuartut piginnaasaat assigiinngitsorujusarput. Atuartut annaasaqarsimallutik qisuariaateqartut atuartitsinermi unammillernartumiikkajuttarput. Unammillernartumi inissimasut tunngavii suunersut qanorlu iliiuseqarsinnaanerlutit uani immikkoortumik atuarsinnaavat.

Meeqqat soqutigillutik ilikkarusussusaannut suna aporfusarpa?

Siusinnerusukkut allaasereriikkatsinni meeqqat toqqissisimasumik aallaaveqarnermik misigisimatillutik aatsaat alapernaassusermik paasisaqarusussusermik ilikkarusussusermillu pigisaqalartartut allaaserineqarpoq. Tamannalu atuartut ilikkagaqarnissaannut inersimasunik aalaakkaasunik avatagiiseqarnissaat ulluinnarni toqqissisimanermik pilersitsisunik pingaaruteqartorujuuvoq.

Meeraaqqat oqaatsinik angajoqqaaminniit ilikkagaqaaqartarput, kiisalu angerlarsimaffimmi ulluuneranilu paaqqinnittarfinni sammisaqatigineqarnermik pinnguaqatigineqarnermik aamma ilikkartarlutik. Kingusinnerusukkut atualertarput, atuarfimmi ilikkarniartarneq meeqqamut unammillernarsinnaasarpoq. Tamannalu assigiinngitsorpassuarnik tunngaveqarpoq. Meeqqat pinnguarnermik sungiusimasallit, tassannaq eqqissillutik issiavimmi issiasussanngortarput. Ilinniartitsisunik ilinniarsimasunik amingaateqartarpoq, amerlasuutigullu ilinniartitsisunik oqaaseqatiginngisanik naapitsisoqartarpoq. Ilikkagassatut anguniakkat amerlasuutigut qallunaat isiginnittaasiannik aallaaveqartarput. Ilinniartitsisut taarseraannerujussuat meeqqanut toqqissisimanermik attaveqatigiinnissaraluannut sunniuteqartarpoq. Amerlasuutigullu meeqqat inuusuttuaqqallu nunaqarfisik qimajaarlugu angajoqqaatik ikinngutitillu qimallugit illoqarfinnut atuariatortariaqartarput. Pissutsit tamakkua aallavigisaannik atuartitsinermut nuanninngitsunik malitseqartitsinnaasarpoq. Immikkoortup tulliani pingaaruteqartut annikitsut ulluinnarni illit nammineq atuartut ilikkarnissaannut piareersimanissaannut kaammattuutaasinnaasut saqqummiunneqassapput.

Atuartut ilikkarnissamut piareersimanissaat ilinniartitsisoqatigiittut qanoq siuarsarneqarsinnaava?

Atuartsineq iluatsissappat, meeqqat inersimasullu akornanni toqqissisimasumik attaveqatigiissappata alloriarneq siulleq tassaavoq ataatsimoorsinnaanermut piginnaanngorsarneq. Atuartut toqqissisimagunik ilikkarnissamut nukissaqarnerulissapput. Meeqqat ilikkarnissamut pitsaasumik periarfissaqassappata, eqimattani immikkoortut pingasut ineriartortinnissaannut aallarniutaalluarsinnaapput. Immikkoortut pingasut taassapput: peqataatitsineq, aqutsineq kiisalu ammasuuneq. Taakkua tamarmik meeqqat ilikkarniarnerannut toqqissisimanissaannullu tunngaviupput.

Peqataatitsinerup aallartisarnera

Ilikkartsinneqarnissamut piareersimanissaq piffissamik annertuumik tiguisarpoq. Klasse toqqissisimasoq pilersissagaanni siullertut periusissaq tassaavoq; ilinniartitsisut tusarnaarsinnaaneq, akuersarneq kiisalu soqutiginninnermik takutitsineq. Atuartut tamarmik tusaaneqartut paasineqartutullu misigisimanissaat pingaaruteqarpoq. Atuartsineq aallaqqaammut makkuninnga aallarniuteqartassaaq, qanoq peqatigiissaagut qanorlu attaveqatigiinneq ingerlatissavagut, kiisalu tusarnaarsinnaaneq ilinniarnissallu pingaaruteqassusaanik aamma paasitinneqassapput. Meeqqat peqatigalugit qanoq pissusilersortoqartassanersoq aammalu ataqpeqatigiinnissamik malitassanik pilersitsoqarsinnaavoq. Tamannalu peqataatitsinerup aallartinneranik taaneqarsinnaavoq: Atuartut klassimi tamarmik peqataasut taamaasillutik misigisimalissapput.

Aqutsinerup aallartisarnera

Tullinguuttoq aqutsinerup aallartisarneranik taaneqarsinnaavoq. Ilinniartitsisoq malitassanik paasiuminartunik pilersitsissaaq, atuartut imminnut qanoq pissuseqarfiginissaannut tunngasumik. Tamanna sungiusarneqassaaq meeqqat tamarmik immikkut pikkoriffii malillugit suliassanik agguaassiffiginerisigut. Soorlu atuortoq titartaanermut pikkoriffeqarpat, ini isersimaffigiuminarsarlugu iigaq titartartinneqarsinnaavoq.

Piffissamilu uani pingaaruteqarpoq ilinniartitsisup piumasaqaatini killiliussanilu ersarissuutinnissai, aqutsineq ersarinngikkaagat atuartut ilaanniit ilinniartitsisup oqaasissaqartuunera unammillernar-tunngortinneqarsinnaavoq. Atuartut akornanni aamma isumaqatigiinnginnernik pilertoqartarpoq, taamaattoqartillugu atuartut iluminni aqqiagiinnginneranni aqutissiuullugit oqaloqatigalugillu aqqiiniartoqartassaaq. Taamaasilluni atuartut iluminni qanoq inissisimaffitsik nassaarisinnaanias-sammassuk.

Tatigeqatigiinnerup aallartisarnera

Atuartut tamarmik toqqissillutik inissisimalereerunik, ajornartorsiutiminnik ammasumik eqqartui-nissamut piareersimalertarput. Taannalu tatigeqatigiinnerup aallartisarneranik taaneqarsinnaavoq. Uani soorlu nammineq atuartuunermi fagini suni ajornartorsiuteqarsimanerluni oqaluttuarineqar-sinnaavoq, eqqaamasassaavorli atuartut aliasuutitik allanit nakkarsarneqaranik qingasaarneqara-tillu eqqartorsinnaanissaat pingaaruteqarmat.

Meeqqap inooqataanermi ukiui

Meeqqat immikkut pisariaqartitsisut sumiginnakkalluunniit arlaatigulluunniit kingunerluuteqartitsisut, atu-artissagaanni unammillernartoqarsinnaanera maluginiagassaavoq. Meeqqat amerlanerit naliginnaasumik pi-ginnaasaqartuupput, kisiannilu avissaarsimanermut kingunerluutillit siusissumillu isumassuinikkut sumigin-nagaasimasut misigissutsikkut inooqataanikkullu ineriartornermikkut kingusissumik pissuseqarsinnaapput. Taamaattumik meeqqat ukiui takugaanni qanoq piginnaasaqarnissaanik naliliineq pisinnaasarpog, meeqqap killiffia pinnagu. Najoqqutariuminartoq tassaavoq meeraq annertuumik avissaarsimanermut kingunerluute-qarpat, ukiui marlunnik pingasunik agguarlugit inooqataanikkut pissusilersuutaata killiffia nassaarineqarsin-naammat. Assersuutigalugu meeraq arfineq-pingasunik ukiulik, inooqataanikkut piginnaasai sisamanik ukiu-littut killiffeqarsinnaapput. Tamassuma takutippaa, meeqqap ineriartornera naligiinnaasumiik arriinnerusog, meerarlu isumassorneqarnikkut, tapersorsorneqarnermik meeqqamullu ukiukinnerusunut naleqquttunik tul-luatumik atuartinneqarnissaa pisariaqartinneqarpoq.

Ilinniartitsisup 5.klassimi atuortoq sumiginnagaasimasog imatut oqaluttuaraa: *“Inuk nukappiaraavoq piumi-nartoq, taamaakkaluortoq klassimi pisunit sunnertiasuuvoq. Eqqarsaqaarani iliuseqartarpoq. Kamalera-angami atuaqatiminut saassussisarpoq, imaalitsiaannarlu atuaqatini aatsaaginnaq sassussimasani pisut puiorlugit eqtaarsinnaasarpaa. Allat killiussaata nangaassuteqarnerilu paasisinnaaneq ajorpai. Suleqata-arusuttarpoq ingerlaannarlu isumaqatigiissutaareersut puiorsinnaasarlugit. Oqaloqatigigaangakku paasin-nittutut pissusilersortarpoq, imaalitsiaannarlu pissuserisartakkamisut iliuseqaaqqilereertarpoq.”*

Meeqqat arlaatigut misigisaqarsimasut assigiinngitsumik piginnaasaqarlutik ineriartortarput

Meeqqat naliginnaasumik isumassorneqarlutik peroriartortut atuartsinniissaat ajornannginnerusarpoq, pe-qqutigalugu ukiuminnut naleqquttumik sutigut tamatigut ineriartortatramik. Meeqqat piginnaasai aalaja-gersimasut takugaanni, assigiimmik piumasaqarfigineqarsinnaapput. Sumiginnagaasimasullu allaanerupput. Sammisat ilai ukiuannut naleqquttuusinnaapput, ilaannilu ukiuannut naleqqiullugit appasinnerusumiissin-naallutik, taamaasilluni meeraq assigiinngitsunik piginnaasaqarluni ineriartortarluni. Ilaatigut meeqqap pi-ginnaasai ingasaallugit nalilerneqarsinnaasarput, meeqqap nukittuffii sanngiiffiilu suunersut ilinniarnissaanut piffissamik atuiffiusinnaasarpog. Meeqqat ilai oqaloqatiginerini inerisimarpasittarput, taamaakkaluortoq suliassat pisariunngitsunnguillunniit naammassisinnaaneq ajorpaat. Sumiginnagaasimasut amerlanertigut naliginnaasumik paasinnittarnermi, eqqarsartaatsikkut, oqaatsinik atuisinnaanermi kinguarsimanerusarput. Taamaakkaluortoq tigussaasunik suliaqarnermi alanngaarinermilu piginnaasaqarnerusarlutik. Eqqaaman-ninniarsinnaanermi unammillernartoqartitsisinnaasarput, tamannalu atuarnerannut ajornartorsiutaasin-naasassaaq, ilikkariikkat aqagukkut puioqqinneqartarsinnaammata. Taamaattumik suliassat ataasiakkaat amerlasooriarlutik uteqattaarlugit pisarnerlu malillugu atuartitsinerit assigiiaartillugu ingerlattarnissaa pis-ariaqarpoq. Sumiginnagaasimasut amerlasooriarlutik tigussaasunik suliaqarnissamut pikkoriffeqartarput. Ta-amaattumik tigussaasunik suliaqatigalugit atuagarsornikkut suliassanut tunngasunik ilanngussuisoqarsin-naavoq. Soorlu matematikkimi tigussaasunik suliaqarluni kaagiliortoqarsinnaavoq.

Ataasiinnaarmik aallussisinaanermut piffissami sivisuumi piginnaangorsarniarneq sungiusarneqassaaq

Meeraq atugarissaanngikkaluarluni naliginnaasumik piginnaasaqartarpoq, taamaakkaluartorlu suliassamik aallussisinaanermik ajornartorsiuteqarsinnaasarpog. Meeqqallu suliamik naamassinnissinnaanera aallaavigalugu akilerneqassanngilaq, meeqqallu tunniutiinnarani suliamik naamassinniniarsinnaanera aallavigneqarsinnaavoq. Atuarfiit ilaanni meeqqat suliassanik nalunartunik tunniutiinnaratik naamassinniniarsinnaanerannik unammisitsisoqartarpoq. Tamanna meeqqat aallussisinaaneranun – soqutiginnissinaanermillu annertusaatit pitsanngorsaaitit atorneqarsinnaavoq.

Siunnersuutit:

- Atuartuuternut atassuteqarnermik pilersitsigit, paasitillugit atuartuutigakkit soqutigigalugit aamma inuuneranni susoqarnersoq soqutigalugu.
- Atuartut ataatsimoorfinni inissisimaffissaannik toqqisisimanermik ikiukkit, suliassikkit, pisussaaffilikkit akisussaaffilerlugillu.
- Atuartuunerni pisimasunik oqaluttuuttakkit nalunnginniassavaat taakkutuullu aamma atuartuusimasutit, sooq fagit arlaat sapernarnerutillugit misigisimasimanersutit, kiisalu atuartuunerni ilaatigooriarlutit atuaqatitillu kammagiigunnaartarsimanersinnik oqaluttuutikkit.
- Atuartuutivit ineriartornerminni killiffii ilisimaarilluakkit. Suliassat ilaannut pikkorissuusinnaapput, ilaannullu tapersorneqarnissamik ilitersuunneqarnissamillu pisariaqartitsisinnaallutik.
- Atuakkerinerup sianiatigut aamma ilaatigut tigussaasunik suliaqartitsisarit.
- Atuartuuvit suliamik naamassinninniarnernanni akuersaakkit, suliap inernerinnaa pinnagu. Atuartuutivit ilungersorluni suliamik naamassiniaalluni suliaqarsimanera isiginiarneqassaaq suliap inernerinnaangitsoq – tamannalu angusaq kusanartuuvoq.

Uani immikkortumi atuartuutivit ilikkarsartarnerannut qanoq ajunnginnerpaamik toqqammaviliisinaanerlutit siunnersuutiniq pissarsisinnaavutit. Massakut Susi Hinrup Upernavimmi atuarfimmi pisortamut tullersortip apersorneqarnera atuarsinnaavat. Uani oqaluttuarissavaa meeqqat atuarfianni attaveqartarnermut tunngassutilimmik suleriuseqarneq kiisalu atuartunut qanoq attaveqarnerup ulluinnarni sulinermi ilaatinnaasaata pingaaruteqassusaa. Tullinnguutissaaq immikkoortoq 8-mi, inuusuttuaqqat meeraanermit inersimasunngornermi ikaarsaarnerni qanoq tapersersuisinnaanerit.

Susi Hinrup

Atuarfiup pisortaa

Susi Prinsesse Margrethe Skolen Upernavimmi ukiorpaalunni ilinniartitsisutut sulivoq. Massakkullu atuarfimmi pisortaavoq. Sulinini pillugu imatut oqaluttuarpoq: *“Sulinera atuartitsinerinnarmik aallaaveqanngilaq, atuartunullu pitsaasumik attaveqarnek kiisalu atugarissaarnissaanik tunngavileqataanissara pingaartittarpakka.”*

Susip naqissuserusuppaa, atuartitsineq iluatsitsiffiussappat, atuartuutigisanut pitsaasumik attaveqar-nissaq pisariaqartoq – pingaartunik angujullerni atuartitsiner-mi. *“Atuartut naligninissai pisariaqartarpoq, taamaasilluni atuartoq ilinniartitsisorlu imminnut ataqeqatigiissinnaasarput, atuartitsinerlu oqinnerusumik ingerlasinnaasarluni. Ilinniartitsisutut atuartitsineq ingerlatissagaanni atuartisinerineq ukkatarineqarsinnaanngilaq. Ilinniartitsisup inuusuttuaqqanut silaannaq toqqissisimanartoq pilersissinnaaguniuk, atuartullu pillugit suliaartortarnini takutittarlugu sulineq oqinnerusinnaavoq.”* Susi oqaluttuarpoq ingerlaqqillunilu: *“Atuartut ulluinarni inuunerannut soqutiginninissaq qanilaartuunissarlu pisariaqarpoq. Atuartut tusaaneqartut ataqineqartutullu misigitineqartassapput – taamaasilluni atuartitsiner-mut peqataatinniarnissaat ajornanginnerulertarpoq.”* Susip nassuiaatigaa, atuartut ulluinarni pisartut pillugit oqaloqatigisarlugit, misigisimasaannullu soqutiginnilluni apersuisarluni, taamaaligaagat atuartut isigineqartut akuerineqartut tusaaneqartutullu misigisimasalersarput. Susip malugisimavaa taamatut pissuseqar-neq atuartitsiner-mut sunniuteqartartoq atuartullu Susimut ataqinninnertik takutittaleertarpaat. *“Tamanna aallaaveqarpoq uanga nammineq atuartitsininni iliuuserisartakkama allannortinneratigut, atuartuniit ajunngitsumik aamma utertitsiffigineqarsinnaalerneru,”* Susi oqaluttuarpoq, siusinnerusukkut misigisarsimallugu atuartut atuartitsiner-mut malinnaatinniarneri ajornartorsiutaasarnera. *“Sulilu atuartitsiner-mi sinaakkusiillunilu killiliisarnissarsaaq pisariaqarpoq, eqqaamarsariaqarporlu suna tunngavialugu arlaannik aaliageraanni killiliigaan-nilu atuartunut nassuiaatigisarnissaa,”* Susi erseqqissaavoq.

Susip misigisarpaa atuartut angerlarsimaffimmi tunngavilerneqarnerat meeqqat atuarfimmi atugarissaarnerannut sunniuteqartartoq. *“Meeqqat ilai ullaakkut nerisimallutik atuariartortarput, atuakka-tik iPadtilu nassarlugit. Atuartullu*

ilaqarput nerisimanatik atuakkallu atugassatik nassarnagit takkuttartunik, eqqarsaatai allamiit-tut takuneqarsinnaasarput,” Susi oqaluttuarpoq. *“Angajoqqaat atuarfimmu soqutiginnissusaat atuartunut aamma sunniuteqartarpoq Angajoqqaat atuarfik ilinniartitsisulluunniit pillugit nuanniitsumik eqqartuisartillugit, meeqqat qanilaartuujunnaarnerannik pilersitsisarpoq,”* Susi oqaluttuarpoq naqissuserlugulu: *“Pissutsit taamaattuaannartus-satut oqaatigineqarsinnaanngillat, atuartoqarpoq allannguisartunik, angerlarsimaffimmi toqqissisimannikkaluarlutik atuarfimmi ingerlalluortoqar-tarpoq. Taamaakkaluartoq ataatsimut isigigalugu angerlarsimaffik atuarfimmi angusaqarsinnaane-rannut sunniuteqataasorujuuvoq.”* oqaluttuarpoq naqissuserlugulu: *“Pissutsit taamaattuaannartus-satut oqaatigineqarsinnaanngillat*

atuartoqarpoq allannguisartunik, angerlarsimaffimmi toqqissisimannikkaluarlutik atuarfimmi ingerlalluortoqartarpoq. Taamaakkaluortoq ataatsimut isigigalugu angerlarsimaffik atuarfimmi angusaqarsinnaanerannut sunniuteqaqataasorujuvoq.”

Susi atuarfimmi ilinniartitsisunut attaveqartarnermi ilisimatusarluni paasisat aallaavigalugit pikkorisaa simavoq. Tassani periutsit nutaat assigiingitsut misilerarsimavaat, taamaasilluni periutsit ajunnginnerusut atorlugit atuartunik attaveqarsinnaaneq pikkoriffiginerulerpaat. Tamatumalu kingunerisaanik meeqqanut qanilaarneq attaveqatigiilluarsinnaanerulernerlu pinngorsimavoq, minnerunngitsumillu aamma ilinniartitsisut suleqatigiissinnaanerulernerannut sunniuteqarsimalluni, Susi oqaluttuarpoq. *“Assigiimmik ilisimasaqalerneq paasisimasanillu*

avitseqatigiissinnaaneq, unammillernartunik naapitsinermi imminut ikioqatigiissinnaaneq sulisut akornanni pilersinneqarpoq,” Susi oqarpoq ingerlaqqillunilu. *“Ilinniartitsisut nammineq pissusilersuutitik atuartunut qanoq sunniuteqartarnerisut malugisinnaanerulerpaat. Siornatigut arlaatigut ajornartorsiortoqartillugu atuartuniit aallaveqartiinnarneqartaraluarput. Massakkullu ilinniartitsisup atuartullu akunnerminni arlaannik ajornartorsiuteqartoqartoq paasisimalerpaat, pisut ilaanni ilinniartitsisup pissusilersuutini allanngortikkuniuk aamma atuartup pissusilersuutini allanngortittarpaq,”* Susi oqaluttuarpoq.

Immikkoortoq 8

Inuusuttuaqqat qanoq tapersorsorneqarsinnaappat?

Inuusuttuaqqamut isumassuisutut inissisimasuullunni unammillernartoqarsinnaasarpog. Meeraanerumi inersimasunngornerullu akornanni inuusuttuaranngornermi timikkut, tarnikkut inooqataanermilu allannguuterpassuarnik nassataqartarpoq. Inuusuttuaqqamullu toqqissisimasumik tunngavilerneqarnissaq pisiariaqartinneqartarpoq, pissutsinik nutaanik misileraalernerimi. Uani immikkoortumi inuusuttuaqqanut toqqissisimanermik sinnaakkutilimmik qanoq pilersitsisinnaanernerit saqqummiunneqassapput.

Inuusuttunngornermi attaveqarneq

Inuusuttuaranngornermi attaveqariaatsini pissusilersuutit kigaatsumik allanngoriartuaartarput. Meeqqap mikinermini amerlanertigut ilaqtutat toqqissisimavittut aallaavigisarpai. Utoqqaliartornermilu tamanna allanngoriartortarluni. Nammineq inuunerisassap aqputaani ingerlanermi toqqissisimaneq ukioqatinut attaveqarnermi aallaavinngortarpoq, inersimasullu isumaqannginnerulertarlutik. Ukiut taakkua inuusuttup kinaassusaanut imminullu tatigisinnaaneranut pingaaruteqarput. Inuusuttuaqqat ineriartornerminni marlunnik unammillernartunik immikkoortunik aqpusaagaqartarput: Qanoq iliorlunga toqqissisimavimmik pilsarsiffigisartakkakka ajuallatsinngikkaluarlugit avissaariartorsinnaavakka? Inuusuttoqatit akornanni qanoq iliorlunga akuerineqarsinnaavunga? Nalornissuteqarneq tamanna inersimasunut assigiinngitsunik pissuseqarnermik takutitsiviusarpoq. Inuusuttuaqqat kiffaanngissuseqarnissaq anguniarlugu kamaannerit itigartitsinerit toqqissisimanermik isumassorneqarnissaminnullu ujarlernerminni paarlakaajaallugit uteqattarfigisarpaat,– meeraaqqatut pissusilersorsinnaasarput. Isumassuisutut inuusuttunut pissusaasa tassanngaannartumik allanngorneri paasiuminaassinnaasarput.

Inuusuttuaqqat attaveqarniarneranni tapersuisinnaaneq

Inuusuttunngulernermi inuunerup ilungersunarluilu paatsiveqanngissinnaanera paasissallugu pingaaruteqarpoq. Eqqaamaannassavalli piffissap aaliagersimasup ilaannaani taama pissuseqartoqartarmat. Inuusuttuaranngortumut paasissallugu pingaaruteqartut ilagivaat, piffissap ingerlanerani misigissutsit paatsiveqanngissinnaasut aqqikkumaartut ilisimatittarnissaa, qaratsap timillu ineriartora pissusissaminut pippata. Inuusuttuarpassuit killissanik ujartuisinnaasarput iliuitsimillu kingunissaat takusinnaasarnagit, tamannalu pissusilersuutigisartagaq inerikkiartornermi katakkiartuarneqartarpoq.

Inuusuttuaqqat unamminartorsiortut, inissaqartinniarnissaat ajornannginnerulissaaq pissusilersuutigisartaagaat timaasa allanngoriartornerini aallaaveqartut paasisimalerukkit.

Inuusuttuaqqat misigissusaasa nikerartuuneri pisartillugit misigissusaannik qasusuillutit misikkarissuunnissat pingaaruteqarluinnarpoq. Imatut paasillugu inuusuttuaqqat isumaasa allanngorneri itigartitsisaanerilu ajuallannartumik tigunagit. Inuusuttut misigeqatigisinnaavatit paasinnillutit minnerunngitsumillu eqqissisimaniarsaralutit misigissusaannut sakkortuunut tiguartippallaarnak. Illit nammineq inuusuttuaraaninni misigisimasatit eqqartorsinnaavatit, tikikkuminartuullutit ikiuinissamut piareersimallutit minnerunngitsumillu inuusuttuaqqamut maligassiuisuullutit.

Inuusuttuaqqat killilerneqarnissartik sinaakkutinillu ersarissunik peqarnissaat suli pingaaruteqarpoq. Angerlarsimaffimmi malittarisassat inuusuttuaqqat peqatigalugit aqqqissinnaavasi. Inuusuttuaqqat piginneqatasutut ataqqineqartutut akuerineqartutullu misigisimatillugit, taamasigaanni malittarisassanik malinnissinnaanerat ajornannginnerusinnaavoq.

Inuusuttuaqqat peroriartornerminni toqqissimanngitsumik attaveqariaasillit

Inuusuttuaqqat meeraanerminni toqqissisimanngitsumik attaveqariaaseqarsimatillutik inuusuttunngulerneranni pissusaatigut ersarissarpoq. Toqqissisimanngitsumik attaveqariaaseqartup inuusuttunngulernermini timip ineriartornera piumasaqaatillu annertusiartuinnarneri annilaagatigisorujussuanngortarpai. Inuusuttuaranngortut toqqissisimanngitsumik attaveqariaasillit atonerluisunngornissaat ukioqatiminniit ilimanaateqarsinnaanerupput. Inuusuttuaraq itigartitsisumik attaveqariaasilik paasisassarsiorluni nammineersinnaanermik misileraanermiit angerlarsimaffimmi toqqissisimasumiiginnarnissaa ilimanaateqarnerusarpoq. Inuusuttuaraqatiminnullu atassuteqarniarnerit ajornartorsiutigisinnaasarpaat. Meeraanermi arlariinnik

atassuteqarnermik misigisaqarsimagaanni, kamannermik tatiginnginnermillu takutitsineramik pilersitsisarpoq. Inuusuttuaranngornermi angerlarsimaffimmi atuarfimmilu aporaannernik sakkortuunik takutitsisoqarsinnaasarpoq. Inuusuttuaq qimaasinnaasarpoq imaluunniit ajornartorsiutinik nammineq pisuussutigisaminik pilersitsisinnaasarpoq. Inuusuttuaq arlariinnik attaveqarfilik inuusuttuaqatiminut naqisimannittumik pisuseqarnissaa ilimanaateqarsinnaavoq. Inuusuttuaq ataqatigiingitsumik attaveqarfilik ikinngutigilluinnagassaminik toqqaaniapiloorsinnaavoq. Ulluinnarni suliassanut nakkutiginninniarnermik ajornartorsiuteqarsinnaavoq imaluunniit pisunut maleruutiinnartuusinnaalluni.

Inuusuttuaqqat angelarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut qanoq ikiorneqarsinnaappat?

Inuusuttuaqqat angalersimaffiup avataanut inissinneqarsimasut peqatimininngaanniit allaanerumik unamillernartunik peqartartut takusinnaasarpagut, siusinnerusukkut misigisimasamik kingunerlutsisisimaneq pequtigalugu ineriartornerat arriinnerusinnaasarami. Ilisimatusarnerup takutippaa inuusuttuaqqat 23-nik ukioqalernissamik tungaanut inissinneqarsimasut inersimagunngornerminni ingerlalluarnerusartut inuusuttuaqqat 18-niinnarnik ukioqarlutik “nammineertinniarneqartuningaanniit”. Periutsit atorpeqartut ilagaat inuusuttuaqqat siusinnerusukkut angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut, inuusuttuaqatimik allat akornanni najungaqartinneqarlutik inersimasumik ilinniarsimasumik aalaakkaasumillu tapersorneqartartarlutik ineqartinneqartarnerat. Tamanna periuseq Tasiilami atorpeqarpoq, tassanilu Thomas Samuelsson isumaginninnermi sullissisuuvoq. Uumap immikkoortup naanerani inuusuttuaqqat siusinnerusukkut angerlarsimaffiup avataani inissinneqarsimasut pillugit Thomasip suliniuteqarnermi malitseqartitsilluni suliniuteqarnermi misilittagai atuarsinnaavatit.

Kinguaassiutinut tunngasunik ammasumik oqaloqatigiigitsi

Inuusuttuaqqat kinguaassiutitigut siusissukkut inerittarput, sulilu naleqqugatik angajoqqaanngortarlutik.

Taamaattumik meeqqat inuusuttuaqqallu atoqatigiinneq, aappaqartarnek naartunaveersaatillu pillugit oqaloqatiginissaat pingaruteqarpoq. Atoqatigiinneq pillugu atuartitsineq inuusuttuaranngunnginnermi aallartinneqarsinnaavoq, soorlu atuarfimmi immikkut tematut sammillugu. Taamaaliornermilu peqqissaasoq qaaqquneqarsinnaavoq. Atoqatigiittarnerup eqqartorneqartarnissaata paquminartuujunnaarnissaa pingaruteqarpoq, taamaasilluni inuusuttuaqqat toqqissisisimallutik naartunaveersaatit eqqartortassammassuk kiisalu killissamik qaagiiffigitissimagunik ikiortissarsiorsinnaanissaat anguniarlugu oqaloqatigiissinnaaneq anguneqarniassammat.

Inooqatigiinnermi attaveqarneq pillugu oqaloqatigiigitsi

Inooqatigiinnermi allanut attaveqarsinnaaneq inuusuttuaqqanut pingaruteqartorujussuuvoq, eqimattanut maleruutitsinerit qinngasaarinerillu nalaanneqaraagata inuusuttuaqqamut ajornartorsiutinik pilersitsiffusinnaammat. Toqqissilluni oqaloqatigiiffusinnaasumik pilersitsigit, taamaasilluni inuusuttuaranngortup sapiisuseqarluni oqaloqatigisinnaaniassammatit, killissamik qaagiiffigitissimagunik imaluunniit iliusererusunngisaminnik iliuseqartinneqartarsimagunik. Pingaruteqartullu ilagivaat pisuutitsinermik misigitinnginnissaat, soorlu qinngasaarineq, ajortuliarluni pissusilersorsimaneq imaluunniit imigassamik aanngajarniutinilluunniit tunngasumik oqaluttuassagaluarpata. Inuusuttuaqqammi nalunngereertaraluarpaa iliutsini ajortuusut, taamaattummik naveerneqarnissaq pisariaqartinngilaa, kisiannili ilinninngaanniit ilitsersorneqarnissaq taper-sorneqarnissarlu pisariaqartinneqarlutik.

Siunissaq, isumalluarneq sinnattullu

Angajoqqaatut ilinniagalittulluunniit inuusuttuaqqat siunissamik takorluugaat pillugit piviusunngortinnissaanullu tapersorsornissaat pingaruteqarpoq. Imaassinnaasoq inuusuttuaqqat akerleriittunik naatsorsuuteqarfigineqarlutik misigisimasut.

Tamanna unamillernartumik misigiffusinnaasarpoq, soorlu ilaqutaasunit nunaqarfigisaminiiginnartinniarneqaruni kisiannilu nammineerluni illoqarfimmukarluni ilinniarnissaq takorluugaappat. Ajornanngitsuinnaanngilaaq peqatigisat nunaqarfimmiiginnartut nammineq allamut aallarnek – killormullu aamma peqatit aallagartut nammineq nunaqarfigisamiiginnarneq. Maliup akunnattooruteqarsimanani imatut nassuiarpaa: *“Aanaanaga oqarpoq nunaqarfinnukassasunga meeqqiorlungalu, taamaattumik atuarfik sussa – kisiannilu ilinniartitsisora aamma nuannarivara, taannami oqartarpoq pikkorissuussunga ilinniarnertunngorniarfimmullu atuariartussasunga. Nalulluinnarpara sussanerlunga – neriuteqarnanngilaa!”*

Taamattumik toqqissilluni eqqartuiffiusinnaasumik pilersitsinissaq pisariaqarpoq, tassani inuusuttuaqqat siunissami sinnattutik ernummatitillu eqqartornissaannut periarfissaqartinneqarsinnaapput.

Apeqqutini ukuna pingasuni toqqaagit:

Apeqqutit tulliuttut kisimiillutit, ikinngutit peqatigalugu, imaluunniit aappat suleqatilluunniit peqatigalugu eqqarsaatigeqqissaakkit.

Eqqarsaatit misigissutsillu inuusuttuunerni pisimasut pillugit eqqarsaatigilikkatit, massakut inuusuttuaqqat pissusaat paasiniarneranni iluaqutaasinnaapput.

- Meeraanermiit inersimasunngornermut ikaarsaaneq nammineq qanoq misigiviuk?
- Ikinngutinnut pissusilersuutitit qanoq allannguuteqarpat?
- Inuusuttuaranngornermi avatangiisit allanngortinneri nammineq qanoq misiginikuuvigit? Soorlu nunaqarfimmiit illoqarfimmut nuunneq imaluunniit allamut efterskoleriarneq?
- Angajoqqaaniit sulissisuniilluunniit piumasaqaatit assigiinngitsut misigisimasimavigit?
- Angajoqqaanut ilumoortuunermik misigimaniarlutit imaluunniit namminiilerusunneq, qamuuna avissaartuunermik misigisimaviuk? Pissutsit ilaat ajornartorsiorfiusoq oqaluttuariuk.
- Inuusuttuaraanerni suna unamillernarnerpaasimava, qanorlu nammineq misilittakkatit aallaavigalugit inuusuttuaqqanut ikiuisinnaavit?

Immikkoortumi uani atuareersimalerpat inuusuttuaqqat qanoq inersimasut silarsuaannut ikaarsaarnerminni unamillernartunik misigisimaneranni qanoq ikiorsinnaanerlugit. Tullinnguutissaaq inuusuttuaqqat ingerlari-aqqinnissaannut tapersersuisutut sullissisup Thomas Samuelssonip apersorneqarnera. Thomasip oqaluttu-arivaa Tasiilami inuusuttuaqqat siunissami nammineersinnaalernissaat anguniarlugu qanoq ikiuneq ingerlanneqartarnersoq. Immikkoortumilu tullermi uani eqqartorneqartut eqikkarneqarneri atuarsinnaavatit, sullissillu arnerit ingerlatiinnarniarlugu isumassarsianik aamma pissarsisinnaavutit.

Thomas Samuelsson

Sagsbehandler / isumaginninnermi sullissisoq

Thomas Tasiilami inunngorlunilu peroriartorpoq. 18-nik ukioqarluni Danmarkimut nuuppoq. Isumaginninnermi sullissusinnegornissani takorloornikuunngisaannaraluarlugu oqaluttuarpoq. Danmarkimilu najugaqartilluni peroriartorfimmini ajornartorsiuterpassuaqartoq tusagassiutitigut saqqummiunneqartarpoq. Tasilaamullu uteqqinniarluni aalajangerpoq. *“Eqqarsarpunga: Sooq Danmarkimiiginnassaanga, Kalaallit Nunaanni ajungitsumik ikiuisinnaallunga?”* Thomas oqaluttuarpoq ingerlaqqillunilu: *“Massakkut suliffigisanni aallartingikkallarama, isumaqaraluarpunga isumaginninnermi sullissisuuneq nuanniitsuujumaartoq, aallartikkamali paasivara inuusuttuaqqanik ikiuisinnaallunga allanngueqataallungalu. Tamannalu uannut kajuminnartorujussuuvoq.”*

Thomas inuusuttunut suliuteqarfigineqareersimasuni malitseqartitsilluni sullivimmini sullittarpai, taakkua angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarnikuusimasarput imaluunniit ilaqutariit immikkoortotaqarfiannut inuusuttunulluunniit siunnersuisarfimmi arlaatigut attuumassuteqartarlutik. Inuusuttut nammineq najugaqarnissamut namminiilivissinnaanerata tungaanut tapersorneqartarput. Ilinni-

aqqinnissamut ikiorneqartarput, suliffittaarlutik uluinnarni suliassanik akisussaaffeqalernissaannut tapersorneqartarlutik. *“Inuusuttut sullitama amerlanerpaartaat, inuunertik tamaat angerlasimaffiup avataanut inissinneqarnikuusarput. Unammillernartorq naapikulasagarput tassaavoq, mikiinnerminiillu isumassorneqarnissamik amingateqarsimanerat. Inuusuttuaqqat inuunermi amerlasooriarlutik allamiit allamut assigiinngitsunut inissiisarfinnut angajoqqaarsianullu nuuttaqattaarsimasarput. Tamatumalu kingunerisimasarpaa eqqissilluni toqqisimasinnaanerup innarlerneqarsimasarnera. Tamamaattumik tassunga killissimasut inuunermi ingerlariaqqissagunik kaammattorneqarneq tapersorneqarneq pisariaqartittarpaat,”* Thomas oqaluttuarpoq.

Thomas oqaluttuarpoq, sullitaminut matuni amatittuaannarlugu, aqqustissinneqarnissamik ikiorneqarnissaminilluunniit pisariaqartitsilerunik inuusuttut allaffianut aqusaaginnariaapput – tamaliortarpullu. *“Siullerpaamik naapikkaagakkut “oqaloqatigeerujoortarpugut” taamaasilluni toqqisillutik uannut ammasumik oqaloqatiginnissinnaanerulertarput.*

Inuusuttuaqqat uannut tatiginnillutik pilernissaat pingaaruteqarluinnarpoq, uangalu oqaannanginnissara: "Imaaliussaatit imaaliorlutillu", inuusuttunut pitsaasumik attaveqatigilerneq aallartisutingisariaqartoq," Thomas nassuiaateqarpoq.

"Takusinnaavara Tasiilami massakut pitsaasumik ineriartortoqartoq. Assersuutigalugu: Massakut inuusuttut malitseqartitsilluni suliniuteqareermermi peqataasut inigisinnaasaannik pilersitsisoqarpoq, tassanilu namminiilernissaminnut tapersersorneqarlutik najugaqarfigisinnaavaat. Massakut illoqarfimmi aalajangersimasumik tarnip pissusaanik ilisimasalimmik atorfeqartoqarpoq, ilaqutariinnut siunnersortit amerlasuut siusissukkullu iliuuseqarnerit pitsaanagerusut pigivagut. Siunissaq qaamasuuvoq – malugisinnaavara annertuumik allannguuteqartoqarsimasoq," Thomas oqarpoq. Apersuereernitsinni Thomasilu nikuilluni kaffimik aalleqqaarpoq, attaveqarnermik tunngaveqartumik isumassuinermi pikkorissarnermi peqataaqqilinnginnermini.

Immikkoortoq 9

Suliat pitsaasut ingerlatiinnarnissaat

Massakkumut attaveqariaatsit assigiinngitsut atuarsimalereerpatit, qanorlu ulluinnarni meeqqanik inuusuttuaqqanullu sulissininni atorsinnaanerlugit aamma atuarpatit. Uani immikkoortumi immikkoortut siullit arfi-neq-pingasut naatsumik eqikkarneqassapput. Tullinguullugulu isumassarsianik pissarsissaatit, paasisat nutaat pitsaasumik ineriartornermut ilinnut allanullu sunniuteqarsinnaasut paasisaqarfigissallugit.

Atuareerpatit

Immikkoortuni assigiinngitsuni atuareersimasavit naatsumik eqikkarneneri:

- Immikkortoq 1-mi Bowlbyp attaveqarnermut aallaaveqartumik teoriia, tassani ataavartumik misigissusilimmik toqqissisimasumik isumassuisunut attaveqarnerup meeqqap ineriartornerani pingaaruteqassusaa atuarpat. Massakkut toqqissisimasumik aallaaveqarneq qanoq pilersissinnaanerlugu ilisimalereerpat kiisalu misigisassarsiorsinnaanermi pissusilersoriaaseq aamma paasisaqarfigalugu. Conni Gregersenip psykologip apersorneqarnera aamma atuareerpat. Nutaajunerusumik ineriartornerup Kalaallit Nunaanni attaveqariaatsit qanoq kinguaarinnut kingullernut sunniuteqarsimanera Connip nassuiarpaa.
- Immikkoortoq 2-mi atuarpatit qanoq annaasaqarnermi kingunerlutsisinerit qaangerneqarsinnaasarnersut, aamma meeraanermi sumiginnagaasimagaluaraanniluunniit nammineq meerarisanut toqqissisimasumik attaveqariaaseqartoqarsinnaanera atuarpat. Tassanilu aamma Andu Schiødt Pikilaap psykoterapeutit ilinniagallip kingunerluutit suliarinissaannut ilaqutariinnilu attaveqariaatsinik pitsannngorsaanissamut tunngasunik nassuiaataanik atuagaqarputit.
- Immikkoortoq 3-mi qanoq ulluinnarni toqqissisimasumik attaveqarfeqariaaseqarneq, qanorlu meeqqamut misigissutsit tikikkuminartuunerillu takutissinnaanerlugit atuareerpat. Otto Haraldsenilu siusinnerusukkut angerlarsimaffiup avataanut inissineqarsimasoq naapippat. Ottop siunnersuutigaa illit qanoq angajoqqaarsiatut meerarsiarnut pitsaanerpaamik ileqqoqarsinnaanersutit.
- Immikkoortoq 4-mi meeqqat inuusuttuaqqallu ulluinnarni suliassanut qanoq peqatigisinnaanerlugit kiisalu tunngaviusumik piginnaasassaannik qanoq ilinniartissinnaanerlugit atuarpat. Magnus Kristiansenip inuusuttut ornittagaanni Tasiilami sulisuusup suliassat naliginnaasut iluaqutigalugit qanoq atassuteqarmik aallaaveqartumik perorsaaqataaneq pillugu suliaqartoq aamma atuarpat.
- Immikkoortoq 5-mi ilisaritippagut toqqissisimanngitsumik attaveqarnermi periutsit assigiinngitsut pingasut, qanorlu meeqqat inuusuttuaqqallu taakkua attaveqariaatsit arlaannik pillit ikiorsinnaanerlugit atuarpat. Atuarfimmi psykologip Trudy Kreutzmannip apersorneqarnermini meeqqat akornanni psykologimik pisariaqaritisinerujussuannut tunngasoq aamma atuarpat.
- Immikkoortoq 6-mi meeqqat annaasaqanermik avissarnermillu misigisimaqarsimasut qanoq oqaloqatigisinnaaneri kiisalu illit nammineq misilittakkatit qanoq atorsinnaaneritit atuarpatit. Anaanarsiarlu Dorthe Davidseni meerarsiami angajoqqaavimminnik aannasaqarnerminni qisuariaataat pillugit oqaluttuortoq naapippat.
- Immikkortoq 7-mi ilinniartitsisutut atuartunut toqqissisimasumik attaveqarnerup qanoq pingaaruteqassusaa atuarpat. Atuartuutivillu ilikkangaqarluarsinnaanerat eqqarsaatigalugu qanoq ajunngitsumik attaveqarsinnaanerit sinaakkutillu pitsaasut pillugit aamma sakkussanik pissarsivutit. Atuarfiup pisortaa Susi Hinrup atuarfimmi sulinermi attaveqariaatsit iluaqutigalugit atuartut angusaqarnerusinnaanerat pillugu oqaluttuortoq atuarpat.

- Immikkortoq 8-mi inuusuttuaqqanut attaveqarniarnermi unammillernartut, qanorlu inuusuttuaqqat inersimasutut inuunissamut ikaarsaarnermi tapersersorneqarsinnaaneri atuarpatit. Isumaginninnermi sullissisoq Thomas Samuelsson ulluinnarni inuusuttunut suliuuteqareernermi malitseqartitsilluni suliuuteqarnermi tapersersuisartutut suliaqartartoq naapippat.

Sammineqareertut eqqaaqqilaarniarlugit qaqugukkulluunniit immikkortunut assigiinngitsunut uteqqissinnaavutit.

Ikiortissanik aallerfissaqarpoq

Atuakkap atuarnerani imaassinnaasoq illit nammineq meeraanerini misigisimasatit qaffattut (imaluunniit qanigisavit arlaat) tamannalu suli ullumikkumut unammillernartunik pilersitsisartoq. Imaassinnaasoq kingunerluutit arlaannik suli suliarinikuunngisannik peqartutit imaluunniit attaveqariaatsit suliasarigitit ingerlariaqqinnissannullu tamanna noqitsisuusoq. Taamattoqassappallu eqqarsaatigisinnaavat oqaloqatigiinneq atorlugu (terapi) katsorsartinnissamut ikiortissarsiorsinnaanissat. Meeraanerup nuannersuunissaanut kingu-sinaartoqanngisaannarpoq. Tamannalu isumaqarpoq, terapi atorlugu ikiorneqarsinnaaneq, meeraanerini annaasaqanermi misigisimasatit suliarineqanngitsut suliarinerini imminut pereersimasunillu nutaamik isiginnissinnaalernerneq iluaqutaassaaq. Ilinniagalinnik ikiorneqarnissat periarfissaanngippat ikinngutitit, aappat ilaqquttatilluunniit tapersersortiginiarsinnaavatit. Eqqaamallugu alloriarneq siulleq allannguinnissamut tassaamat ammasumik oqaloqatigiinnerit. Uagullu neriuutigisarpur tassaavoq, atuakkap uuma isumassarsitissa-gaatit toqqissimavigisarnut ammasumik oqaloqatiginnissinnaalernissannut.

Annertunerusumik paasisaqarusukkuut

Annertunerusumik paasisaqarnerulerusullutit soqutiginnilerpit? Soorlu atuakkap uuma allaartinnerani eqqaaneqartoq, atugaq una misissuinerit tutsuiginartut tunngavialugit allataammat. Paasisaqarnerorusukkuillu atuakkat tunngavineqartut atuakkanik atorneqarsimasut najoqqutassiaanni uumap atuakkap naggataaniittumi paasisaqarnerusinnaavutit. Tassani misissuinerini allaatigisanut tigussaanagerusunillu sakkus-saqarluni meeqqanik sammisani oqimaassinnaasuni oqaloqateqarniarnermi atorneqarsinnaasunik inner-suussaqqarpoq.

Atuagaq una Kalaallit Nunaanni pitsaasumik suliniutigineqareertunut ilassutaannaavoq. Atuakkap ingerlaarnerani apersuinerini suliuuteqartunik assigiinngitsunik isumassarsiorsinnaavutit. Imaassinnaasoq illit aamma nammineq sumiiffigisanni Tasilaamituullu inuusuttunut namminiilernartunut ataatsimut inissiat imaluunniit piorsarsimassutsikkut inuusuttut illuannik pisariqartitsigaluartusi?

Imaassinnaasoq aamma ilinnialernissamut ilinniagaqarninniluunniit ingerlaqqinnissamut isumassarsisutit? Soorlu Kalaallit Nunaanni inunnik sullissinnermi ilinniarnissamut periarfissaqarpoq, isumaginnermut siunnersortit, perorsaasoq imaluunniit terapimut tunngasut ilinniakkat, soorlu psykoterapi imaluunniit meeraaqqanut terapi.

Nalunngisaqarpat atuakkamik uannga iluaqutiginnissinnaasumik? Taamaassimappat atuagaq ingerlateqqiguk! Atuagaq tamanut akeqanngilaq. Atuakkap aallartinnerani kalaallisut allaqqasortaanut kiisalu qallunaatut allaqqasortaanut link/QR-kode takusinnaavatit.

Maanna atuakkap naajartulerneraniipputit. Apersorneqartoq kingulleq tassaavoq Michael Pivat, oqaluttuarivaalu kulturikkut illorsuup inuusuttut ornittagaata Igdlop Tasiilami inuusuttuuneq qanoq ataqatigiinnermik pilersitsisimanera. Michaeli meeraanermini inuusuttuaraanerinilu sakkortuumik atugaqarsimavoq, inuusuttullu ornittagaat aqqutigalugu attaveqarfiit nutaat pigilerpai, inuunerminilu ingerlaarfik pitsaanagerusooq atulerlugu.

Michael Pivat

Tasiilami inuusuttut ilaat

Michaelip nikuilluni igarujussuaq aaleterusaarpaa. Igaminngaanniit immuk uunartoq vaniliasunnittoq tipigialaanguamik naamatitsivoq. *“Issortitaliortunga,”* Michael suliornerseq aperineqarami akivoq. *“Ullumikkut tallimangornerummat isumaqarama mamartumik nerilaartariaqartugut.”* Michael kulturikkut illorsuarmi inuusuttut ornittagaanni Igdlomi Tasiilami inuusuttut orniguttartut ilagivaat. Piffissap ilaa Danmarkimi najugaqarsimavoq, igasutullu sulisimalluni. Maanna Tasiilami najugaqaqqilerneru Igdlomi inuusuttut orniguttartunit iluarusuutigineqaqaaq.

Michael inuusuttut ornittagaanni sulerisarnerlutik oqaluttuarpoq. *“Maani assigiinngitsorpassuar-nik sammisaqarsinnaavugut soorlu: nerisassior-sinnaavugut, pinnuaatinik unammisinnaavugut, filmersinnaavugut, PlayStationersinnaavugut imaluunniit nerrivimmiittunik arsaararsinnaalluta. Aammalu pisuttuarujuuginnartoqarsinnaavoq.”* Maani inuusuttut ornittagaanni sammisassaannarnik neqerooruteqanngillat – maanimi aamma nutaanik ikinngutitaartornissamut periarfissaqarpoq. Michael oqaluttuaqqippoo: *“Maani nutaanik ikinngutitaarnissamut allanillu ataatsimooqateqarsinnaanermik periarfissaqarpoq. Maaniittut tamarmik oqaloqatigiissinnaapput, ullullu tamaasa maannartoqarsinnaavoq. Igdlomi naapinnikuusannik amerlasuunik ikinngutitaartorpunga. Arlaannik inuusuttunik kiserliorlutik illoqarfimmeerusaaginnartunik takugaagatta oqarfigisarpagut inuusuttut ornittagaannukarlutik peqatigisinnaagaatigut.”*

Tasiilami taamaattuaannartoqarsimanngitsoq Michael oqaluttuarpoq. *“Siullermik kulturikkut illorsuaq inuusuttut ornittagaat piginngilarput, taamaasilluni ikinngutikkalu imerniartarfimmi naapittarpugut imerujoortarlutalu. Taamanikkut imigassartortaqaagut. Inusuttuaqqat susaqaratik illoqarfimmi angalaarusaarlutik imerujoortarput – ajortuliorlutilluunniit.”* Michael oqaluttuarpoq. *“Igdlo ammarmat, maani inuusuttuaqqat naapittalerput. Inuusuttorpassuit imigassartussaarpud aangajaarniutinillu atuisarunnaarlutik. Maani nuannersumik naapilluta ataatsimooqatigiinnarsinnaavugut. Qujamasuutigisorujussuuvuara Igdlop ammarsimanagera,”* Michael oqarpoq, nammineq ilaqutariinni atornerluiffiusumi peroriartorsimavoq. Isersimaartarfiit ilaanni illarparaannguaq tusarsaavoq, inuusuttuararpaaluit nallukattanik unammerujoorput, iffukkamik qalarlaamik nererusaajutigalutik. Ilaasalu TikTokimi videot imminnut takuteqattaallugit sammisaqarput.

“Suli inuusuttoqarpoq inuusuttut ornittagaannukarneq ajortunik, annertuumik imigassartortunik kiserliortunillu. Imminnut mattuteqqaannarput ajornartorsiuteqarunik ikiortissarsioratik, soorlu ilai killissamik qaagiiffigitissimasuupput. Tamannalu illoqarfitsinni ajornartorsiutaavoq,” Michael ilungersortumik nipeqarluni oqaluttuarpoq. *“Inuusuttorpassuit tarnip pissusaanik ilisimasalimmik oqaloqateqarnisamut pisariaqartitsigaluarput, tamannalu periarfissaanngilaq, taamaattumik imigassamut aangajaarniutinulluunniit saaguinnartarput – ilai immaqa 12-13-niinnarnik ukioqarlutik atornerluisunngortarput. Maannalu ukiumiit ukiumut pitsanngoriartorpoq – aamma pitsanngoriartussaaq, inuusuttut amerlasuut ilinnialersinnaagunik sulilerlutilluunniit ikiorsiissutaannarnik pisarunnaarlutik,”* Michael oqarpoq. Oqaluttuarporli piffissap ingerlernerani Tasiilaaq qimallugu ilinniariarnissani pilersaarutigalugu. Soorlulusooq takussutissatut ini isersimaartarfimmiit højtalerikkut nipilersuut imatut taallartalik tusarnaagaat ersarissisoq: *“I had a dream that someday I would just fly, fly away”.*

Tunngaviusumik atuakkat najoqqutarineqartut kiisalu atuaqqinnissamut peri- arfissat

Bjerregaard, P., & Curtis, T. (2002). Cultural change and mental health in Greenland: the association of childhood conditions, language, and urbanization with mental health and suicidal thoughts among the Inuit of Greenland. *Social Science & Medicine*, 54(1), 33-48. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0277953601000053>

Bowlby, J. (1996). *At knytte og bryde nære bånd*. København: Det lille forlag.

Bowlby, J. (1994). *En sikker base*. København: Det lille forlag.

Daidsen-Nielsen, M., & Leick, N. (2001). *Den nødvendige smerte*. (2. udgave).

Gyldendal. http://psykologi.gl/?page_id=91

Gregersen, C. (2010). *Livsmød*. (1. udgave). Milik.

Jørgensen, M. R., & Engelbrechtsen, K. N. (2023). Silamiut – Grønlands forhistorie. IKIIN. <https://silamiut.iatuagaq.iserasuaat.gl/?id=1>

Moretti, M. M., & Peled, M. (2004). Adolescent-parent attachment: Bonds that support healthy development. *Paediatrics & child health*, 9(8), 551-555. <https://doi.org/10.1093/pch/9.8.551>

Rygaard, N. P., & Darling-Rasmussen, P. (2021). *Kort & godt om tilknytning*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

Rygaard, N. P. (2009). *Børn og unge med tilknytningsproblemer og tilknytningsforstyrrelse: en håndbog i udvikling af det daglige arbejde*. (4. udgave, revideret). Svendborg: Forfatterforlaget.

Rygaard, N. P. (1998). Tidligt frustrerede børn. Nogle resultater fra en undersøgelse af 48 børn med diagnosen "Tidlig følelsesmæssig frustration". Belastninger under graviditet, fødsel, i barnets 2 første leveår og resultater ved testning med WISC. Forlaget Skolepsykologi.

SDQ Info (2020, January 26). Greenlandic version of SDQ. Youth in mind. <https://www.sdqinfo.org/py/sdqinfo/b3.py?language=Greenlandic>

Sommer, D. (1997). *Barndomspsykologi*. København: Hans Reitzels Forlag.

Tordrup, R. Y. (2021). *Tryk tilknytning i dagplejen*. (1. udgave). København: Dansk Psykologisk Forlag.

Zaragoza Sherman, A. (2017). Depression, post-traumatic stress disorder, and life satisfaction in Greenlandic adults. *Psyke & Logos*, 38(1), 90-101. <https://tidsskrift.dk/psyke/article/view/100080/149186>

Nalunaarsuutit saniatigut atuakkiat allat aamma uani takusinnaavatit: http://psykologi.gl/?page_id=20

Sammisanut aaliagersimasunut sakkortuunut meeqqanik oqaloqateqarnermi atornerqarsinnaasut

Dürr, M. (2019). *Ivalu*. (1. udgave). Cobolt.

Gregersen, C., Lyberth, N., & Pedersen, A. L. (2010). *Soorlu ilumoortoq – Ægte fantasihistorier*. (Saqqummersitaq siulleq). Mary Fonden.

Pedersen, A. L. (2016). *Anaana qasusoorpoq*. Milik.

- Pedersen, A. L. (2016). *Suluup aataava toqummat*. Milik.
- Pedersen, A. L. (2016). *Ataata isertitsivimmiippoq*. Milik.

